МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ПОДАТКОВОЇ СПРАВИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА КОНСАЛТИНГУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Формування інформаційної бази для аналізу і контролю фінансового стану підприємства»
за матеріалами ПрАТ «КОНЦЕРН ХЛІБПРОМ»

Здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня, 2 курсу, ОМО-22-1 групи, Спеціальності 071 «Облік і оподаткування» ОП «Облік і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю»

підпис здобувача вищої освіти

Мазурок Олена Русланівна

Науковий керівник

підпис керівника

Колісник Олена Пилипівна, к.е.н., доцент

Керівник освітньо-професійної програми

підпис керівника

Колісник Олена Пилипівна, к.е.н., доцент

Допущено до захисту за рішенням кафедри обліку та консалтингу протокол від 18.01.2024 № 12

підпис завідувача кафедри

Колісник Олена Пилипівна, к.е.н., доцент

Ірпінь – 2024

Реєстрація №10 23.01.2024 _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки

до захисту 22.12.2023 _____
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 5 (відмінно) 05.02.2024 _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ Т. Г. Камінська
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії:

_____ О. П. Колісник
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ В. М. Метелиця
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ Б. М. Занько
(підпис) (ініціали, прізвище)

Секретар комісії: _____ Д. Л. Судак
(підпис) (ініціали, прізвище)

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 17:35:26 07.02.2024

Назва файлу з підписом: Кваліфікаційна робота Мазурок О. Р..pdf
Розмір файлу з підписом: 2.3 МБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Кваліфікаційна робота Мазурок О. Р..pdf
Розмір файлу без підпису: 2.2 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: МЕТЕЛИЦЯ ВОЛОДИМИР МИХАЙЛОВИЧ
П.І.Б.: МЕТЕЛИЦЯ ВОЛОДИМИР МИХАЙЛОВИЧ
Країна: Україна
РНОКПП: 2978215692
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 18:35:25 07.02.2024
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000A3F8FC009F6DD004
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підписаний PDF-файл (PAdES)
Формат підпису: З повними даними для перевірки (PAdES-B-LT)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2023.12.21 13:00

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.Б.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст дипломної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	30		
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	10		
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50	50		
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	25		
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	7		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	47		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	97		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.Б.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
97	A	5 (відмінно)	05.02.2024	

Правила переведенням оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та консалтингу
Спеціальність, 071 «Облік і оподаткування»
ОП «Облік і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю»

Затверджую
Завідувач кафедри О.П. Колісник

21.10.2022 р.

Завдання на кваліфікаційну роботу
здобувачу вищої освіти
Мазурок Олені Русланівні

1. Тема роботи: «Формування інформаційної бази для аналізу і контролю фінансового стану підприємства» за матеріалами ПрАТ «КОНЦЕРН ХЛІБПРОМ»
Затверджена наказом ректора від «30» 11.2022 р. № 1254
2. Строк здачі закінченої роботи: 14.12.2023 р.
3. Цільова установка:
Мета роботи полягає у формуванні інформаційної бази для здійснення аналізу і контролю фінансового стану підприємства та дослідженні проблем і визначенні факторів, які негативно впливають на фінансову стійкість підприємства.
Об'єкт дослідження – обліково-аналітична інформація підприємства, яка забезпечує аналіз і контроль його фінансового стану.
Предмет дослідження – організаційні аспекти обліково-аналітичної інформації для аналізу і контролю фінансового стану підприємства.
4. Вихідні дані до роботи:
Законодавчі і нормативні документи, наукова і навчальна література, первинні документи, облікові регістри та форми звітності досліджуваного підприємства
5. Перелік графічного матеріалу: таблиці та рисунки за темою кваліфікаційної роботи.
6. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом)

ВСТУП
РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ З МЕТОЮ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА
1.1. Обліково-аналітичне забезпечення як система, порядок її формування та зв'язок з об'єктами обліку
1.2. Фінансова звітність як інформаційна база оцінки фінансового стану підприємства
Висновки до 1 розділу
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПРАТ «КОНЦЕРН ХЛІБПРОМ»

2.1. Мета, завдання та методи аналізу фінансового стану підприємства

2.2. Аналіз показників фінансового стану підприємства

2.3. Методичні аспекти контролю та комплексної оцінки фінансового стану підприємства

Висновки до 2 розділу

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПРАТ «КОНЦЕРН ХЛІБПРОМ»

3.1. Стратегічний аналіз конкурентоспроможності підприємства

3.2. Шляхи покращення показників фінансового стану підприємства

Висновки до 3 розділу

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

7. Календарний план виконання роботи

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактичн
1.	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи	17.10.-20.10.2022 р.	
2.	Підготовка першого розділу роботи та подання її керівнику	15.05.2023 р.	
3.	Підготовка другого розділу роботи та подання її керівнику	25.09.2023 р.	
4.	Підготовка третього розділу роботи та подання її керівнику	01.12.2023 р.	
5.	Підготовка вступу та висновків	14.12.2023 р.	
6.	Доопрацювання з урахуванням зауважень керівника	18.12.2023 р.	
7.	Перевірка роботи на плагіат	15.01.2024 р.	
8.	Попередній захист роботи	17.01.2024 р.	
9.	Отримання відгуку керівника роботи	24.01.2024 р.	
10.	Отримання зовнішньої рецензії	26.01.2024 р.	
11.	Допуск до захисту зав. кафедрою	01.02.2024 р.	
12.	Захист роботи	05-06.02.2024 р.	

8. Дата видачі завдання 20.10.2022 р.

9. Керівник кваліфікаційної роботи _____ (підпис) Колісник О. П. (прізвище, ініціали)

10. Гарант освітньо-професійної програми _____ (підпис) Колісник О. П. (прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти

Мазурок О. Р. (прізвище, ініціали) _____ (підпис)

Факультету податкової справи, обліку та аудиту

Кафедра обліку та консалтингу

ДОВІДКА
про перевірку кваліфікаційної роботи (проєкту)
на академічний плагіат

№ п/п		
1.	ПІБ автора твору	Мазурок Олена Русланівна
2.	ПІБ наукового керівника	Колісник О. П.
3.	Тип роботи, що перевіряється (курсова, кваліфікаційна робота (проєкт)	Кваліфікаційна робота
4.	Тема роботи	Формування інформаційної бази для аналізу та контролю фінансового стану підприємства
5.	Рік написання	2023
6.	Оригінальний текст у роботі складає %	100%
7.	Схожість %	0%
8.	Цитати%	10,1%

Відповідальна особа Судак Д. Л. (підпис)
(П.І.Б.)

АНОТАЦІЯ
на кваліфікаційну роботу
на тему: «Формування інформаційної бази для аналізу і контролю фінансового стану підприємства»

Мета роботи: полягає у формуванні інформаційної бази для здійснення аналізу і контролю фінансового стану підприємства та дослідженні проблем і визначенні факторів, які негативно впливають на фінансову стійкість підприємства.

Завданнями роботи є:

- формування обліково-аналітичного забезпечення як системи, її зв'язок з об'єктами обліку;
- дослідження фінансової звітності як інформаційної бази оцінки фінансового стану підприємства;
- визначення мети, завдань та методів аналізу фінансового стану підприємства;
- здійснення аналізу показників фінансового стану підприємства;
- дослідження методичних аспектів контролю та комплексної оцінки фінансового стану підприємства;
- розробка методики стратегічного аналізу конкурентоспроможності підприємства;
- визначення шляхів покращення показників фінансового стану підприємства.

Предметом кваліфікаційної роботи є організаційні аспекти обліково-аналітичної інформації для аналізу і контролю фінансового стану підприємства.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є обліково-аналітична інформація підприємства, яка забезпечує аналіз і контроль його фінансового стану.

Базою дослідження виступає приватне акціонерне товариство «Концерн Хлібпром».

За результатами дослідження сформульовані пропозиції, які полягають у формуванні обліково-аналітичного забезпечення ПрАТ «Концерн Хлібпром» для контролю та аналізу фінансового стану; розробці рекомендацій щодо напрямів проведення контрольних заходів та аналізу фінансового стану.

Одержані результати можуть бути використані при організації обліку ПрАТ «Концерн Хлібпром».

Робота містить: 65 сторінок, 13 таблиць, 9 рисунків, 4 формули, 9 додатків. Список використаних джерел складається з 53 найменувань.

Ключові слова: інформаційна база, фінансовий стан, обліково-аналітичне забезпечення, бухгалтерський облік, фінансова звітність, аналіз і контроль фінансового стану.

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2022-2023 рр.

Рік захисту роботи: 2024 р.

ANNOTATION
on qualifying work on a theme:
«Forming of informative base is for an analysis and control of the financial state of enterprise»

Purpose of the work: consists in forming of informative base for realization of analysis and control of the financial state of enterprise and research of problems determination of factors which negatively influence on financial firmness of enterprise.

The objectives of the work are:

- forming registration-analytical providing as systems, its connection with the objects of account;
- research of the financial reporting as informative base of estimation of the financial state of enterprise;
- determination of purpose, tasks and methods of analysis of the financial state of enterprise;
- realization of analysis of indexes of the financial state of enterprise;
- research of methodical aspects of control and complex estimation of the financial state of enterprise;
- development of method of strategic analysis of competitiveness.

The subject of qualification work is organizational aspects registration-analytical to information for an analysis and control of the financial state of enterprise.

The object of qualification work are registration-analytical information of enterprise, which provides an analysis and control of him the financial state.

The basis of the study is a private joint-stock company is business «Concern Khlibprom».

As a result of research the formulated suggestions which consist in forming registration-analytical providing of private joint-stock company business «Concern Khlibprom» for control and analysis of the financial state; to development of recommendations in relation to directions of leadthrough of control measures and analysis of the financial state.

The obtained results can be used in the organization of accounting of private joint-stock company business «Concern Khlibprom».

The work contains 65 pages, 13 table, 9 drawing, 4 formulas, 9 applications. The list of the used sources is counted by 53 names.

Keywords: informative base, financial state, registration-analytical providing, record-keeping, financial reporting, analysis and control of the financial state.

Year of qualification work: 2022-2023.

Year of work defense: 2024.

ЗМІСТ

ВСТУП 7

РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ З МЕТОЮ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА 12

1.1. Обліково-аналітичне забезпечення як система, порядок її формування та зв’язок з об’єктами обліку 12

1.2. Фінансова звітність як інформаційна база оцінки фінансового стану підприємства 18

Висновки до 1 розділу 30

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПРАТ «КОНЦЕРН ХЛІБПРОМ» 31

2.1. Мета, завдання та методи аналізу фінансового стану підприємства 31

2.2. Аналіз показників фінансового стану підприємства 37

2.3. Методичні аспекти контролю та комплексної оцінки фінансового стану підприємства 51

Висновки до 2 розділу 54

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПРАТ «КОНЦЕРН ХЛІБПРОМ» 55

3.1. Стратегічний аналіз конкурентоспроможності підприємства 55

3.2. Шляхи покращення показників фінансового стану підприємства 60

Висновки до 3 розділу 66

ВИСНОВКИ 67

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 69

ДОДАТКИ 76

ВСТУП

Актуальність кваліфікаційної роботи. Головне завдання будь-якого підприємства – отримання прибутку. Контроль та аналіз фінансового стану підприємства надає можливість визначати ефективність його діяльності. В сучасних умовах господарювання здійснення аналізу фінансового стану підприємства є важливою складовою процесу управління ним. Головний напрям його практичної реалізації полягає у виявленні можливостей підвищення ефективності функціонування суб'єкта господарювання та виявлення перспектив його розвитку.

Господарська діяльність підприємства забезпечується організованим, якісним, своєчасним та ефективним управлінням, яке складається із сукупності послідовних взаємопов'язаних функцій. Саме тому, виникає потреба у проведенні дослідження сутності та необхідності здійснення контролю і аналізу фінансового стану підприємства, а також методичних прийомів, які при цьому застосовуються та наданні пропозицій щодо їх удосконалення.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у формуванні інформаційної бази для здійснення аналізу і контролю фінансового стану підприємства та дослідженні проблем і визначенні факторів, які негативно впливають на фінансову стійкість підприємства.

Основні завдання кваліфікаційної роботи полягають у:

- формуванні обліково-аналітичного забезпечення як системи, її зв'язок з об'єктами обліку;
- дослідженні фінансової звітності як інформаційної бази оцінки фінансового стану підприємства;
- визначенні мети, завдань та методів аналізу фінансового стану підприємства;
- здійсненні аналізу показників фінансового стану підприємства;
- дослідженні методичних аспектів контролю та комплексної оцінки фінансового стану підприємства;

- розробці методики стратегічного аналізу конкурентоспроможності підприємства;

- визначенні шляхів покращення показників фінансового стану підприємства.

Об'єкт кваліфікаційної роботи. Обліково-аналітична інформація підприємства, яка забезпечує аналіз і контроль його фінансового стану.

Предмет кваліфікаційної роботи. Організаційні аспекти обліково-аналітичної інформації для аналізу і контролю фінансового стану підприємства.

Базою для дослідження обрано Приватне акціонерне товариство «Концерн Хлібпром» (далі по тексту роботи – ПрАТ «Концерн Хлібпром»).

ПрАТ «Концерн Хлібпром» є одним з найбільших підприємств українського ринку по виробництву хлібної, хлібобулочної, кондитерської продукції та тістових напівфабрикатів. У структуру Концерну входять п'ять переробних підприємств, які розташовані у Львівській та Вінницькій областях. ПрАТ «Концерн хлібпром» зберігає національні традиції виробництва та одночасно переймає найкращий світовий досвід.

Інвестиційна політика Концерну спрямована на розвиток продуктових лінійок, зниження собівартості продукції, економію вичерпних ресурсів та оновлення виробничих потужностей. Діяльність компанії підтримують провідні міжнародні організації, зокрема, Міжнародна фінансова корпорація та Північна екологічна фінансова корпорація. ПрАТ «Концерн Хлібпром» увійшов у сотню компаній з найвищим рівнем корпоративного управління.

Порівнюючи основні показники фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Концерн Хлібпром» за період 2020-2022 рр., можна зробити висновки, що його діяльність є прибутковою, проте цілий ряд факторів впливає на розмір прибутку (табл. 1). Спостерігається зростання собівартості реалізованої продукції у 2022 році на – 322680 тис. грн. порівняно з 2020 роком, та на -114734 тис. грн., порівняно з 2021 роком. Одночасно зростає і чистий дохід від реалізації продукції у 2022 році на – 432289 тис. грн. порівняно з 2020 роком, та на – 227181 тис. грн. порівняно з 2021 роком.

Таблиця 1

Основні показники фінансово-економічної діяльності
ПрАТ «Концерн Хлібпром» за період 2020-2022 рр.*

Основні показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення 2022 р. порівняно з:	
				2020	2021
1	2	3	4	5	6
Необоротні активи, тис. грн.	512213	576128	581239	+69026	+5111
Оборотні активи, тис. грн.	230550	274684	339104	+108554	+64420
Власний капітал, тис. грн.	284294	301352	322449	+38155	+21097
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн.	(110149)	(92664)	(69571)	-40578	-23093
Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн	242277	266905	270206	+27929	+3301
Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн	224067	282555	327688	+103621	+45133
Фонд оплати праці, тис. грн.	311902	322966	356170	+44268	+33204
Середньооблікова чисельність працівників, чол.	2639	2712	2792	+153	+80
Середньомісячна заробітна плата, грн.	9849	9924	10630	+781	+706
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) тис. грн.	1269772	1474880	1702061	+432289	+227181
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	(803394)	(1011340)	(1126074)	+322680	+114734
Валовий прибуток, тис. грн.	466378	463540	575987	+109609	+112447
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), тис. грн.	43932	17058	21097	-22835	+4039

*згруповано та розраховано автором роботи за даними фінансової звітності ПрАТ «Концерн Хлібпром» (дод. А 1-А8)

Зростають і показники активів підприємства, як необоротні так і оборотні. Такий стан активів має позитивну тенденцією, оскільки при цьому дебіторська заборгованість, як складова оборотних активів, в цілому зменшується.

Розмір власного капіталу за досліджуваний період зріс, що відбулося за рахунок зменшення непокритого збитку у 2022 році на 40578 тис. грн. порівняно з 2020 роком, та на 23093 тис. грн. порівняно з 2021 роком.

Негативна тенденція простежується щодо росту довгострокових та поточних зобов'язань та забезпечень.

Фонд оплати праці зріс у 2022 році порівняно з 2020 роком на 44268 тис. грн., та на 33204 тис. грн. порівняно з 2021 роком, у зв'язку зі збільшенням чисельності працівників підприємства.

За результатами проведеного аналізу основних фінансово-економічних показників ПрАТ «Концерн Хлібпром» за період 2020-2022 рр., можна зробити висновки, що на його діяльність впливали ряд факторів, які і визначили деяку нестабільність у роботі.

Методи дослідження, використані у кваліфікаційній роботі: економічний та фінансовий аналіз, математичні прийоми дослідження, логічний метод, графічний метод та ін.

Основні публікації авторів за темою кваліфікаційної роботи. Достатньо ваговий внесок у дослідження теоретичних основ та методичних засад оцінки фінансового стану вітчизняних підприємств зробили вчені-економісти: Бутинець Ф., Гуцаленко Л., Дікань Л., Засадний Б., Івахненко В., Кірейцев Г., Лахтіонова Л., Мних Є., Подольська В., Сопко В., Федорченко О., Цал-Цалко Ю., Чумаченко М., Шевчук В., Шкарабан С. та інші.

Аналіз літературних джерел, зазначених авторів, засвідчує наявність різних тлумачень сутності понять «фінансовий стан» та «фінансова стійкість». Різні погляди щодо групування та способу обчислення показників оцінки фінансового стану зумовлені трансформаційними процесами, які відбуваються у вітчизняній економіці, спрямованій на узгодженість з міжнародними стандартами економічної діяльності.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи: полягає в обґрунтуванні теоретичних та методичних засад формування обліково-інформаційного забезпечення підприємства, яке забезпечує здійснення контролю і аналізу фінансового стану з метою ефективного управління ним.

Практичне значення одержаних результатів: формування пропозицій, щодо формування обліково-аналітичного забезпечення ПрАТ «Концерн Хлібпром» для контролю та аналізу фінансового стану; розробка рекомендацій щодо напрямів проведення контрольних заходів та аналізу фінансового стану.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження опубліковано на тему: «Методичні аспекти контролю та комплексної оцінки фінансового стану підприємства». Збірник матеріалів дванадцятої міжнародної науково-практичної конференції «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики (8 вересня 2023 р.). м. Одеса, ОНЕУ. С. 302-303.

Джерелами дослідження кваліфікаційної роботи є нормативно-правові акти; спеціалізовані періодичні видання щодо обліково-інформаційного забезпечення як бази для аналізу і контролю фінансового стану підприємства; форми фінансової звітності ПрАТ «Концерн Хлібпром» за період 2020-2022 рр.

Структура кваліфікаційної роботи містить: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

Обсяг кваліфікаційної роботи 65 сторінок основного тексту, який включає 13 таблиць, 9 рисунків, 4 формули, 9 додатків. Список використаних джерел складається з 53 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Обліково-аналітичне забезпечення як система, порядок її формування та зв'язок з об'єктами обліку

Головне місце у інформаційному забезпеченні підприємства належить обліково-аналітичному забезпеченню. Обліково-аналітичне забезпечення визначається як цілісна інформаційна система, яка консолідує методи і технології всіх видів обліку, контролю, аналізу з метою прийняття управлінських рішень, що протидіють загрозам безпеки діяльності підприємства і відповідно його сталому розвитку.

«Сутність системи обліково-аналітичного забезпечення полягає в об'єднанні облікових та аналітичних операцій в один процес, здійсненні оперативного мікроаналізу та використання його результатів при моделюванні управлінських рішень в системі економічної безпеки підприємства. Тому її головною метою є надання достовірної інформації для управління економічними процесами підприємства при виборі напрямів підтримання його безпеки та стійкого розвитку» [5].

Специфіка сучасних загроз, з огляду науковців та практиків, повинна нівелюватися за допомогою такої важливої складової як підсистема обліково-аналітичного-забезпечення, основні завдання якої зосереджуються не тільки у інформаційній підтримці процесу гарантії економічної безпеки, а й формуванні інформаційної бази у вигляді потоків для внутрішнього та зовнішнього середовища.

Таке твердження грунтується на результатах проведених аналітичних досліджень, відповідно до яких, у разі відсутності належного обліково-аналітичного забезпечення, процес прийняття рішень на підприємстві може здійснюватися за ірраціональним підходом. Уникнути такої проблеми стає реальним в результаті реалізації механізму, який є основою обліково-

аналітичного забезпечення та передбачає оцінку поточного стану економічної безпеки суб'єкта господарювання та прогноз його зміни аналітиками за допомогою визначення відповідних показників діяльності, співставлення їх з орієнтовними значеннями таких показників та розробка пропозицій щодо їх подальшого застосування.

Автори, Кизим М.О, Пилипенко А.А. та Зінченко В.А., зазначають що «обліковий процес слід організовувати на основі інтеграції, щоб усі об'єкти обліку були взаємопов'язані між собою єдиним масивом інформації. Більше того, структура функції обліку повинна бути складовою частиною організаційної структури підприємства» [19].

Обліково-аналітична система – це система, яка базується на даних всіх видів обліку (оперативного, статистичного та бухгалтерського), враховуючи оперативні дані, та використовує виробничу, статистичну і довідкову інформацію для проведення економічного аналізу. Відповідно, обліково-аналітична система забезпечує збір, опрацювання і оцінку різних видів інформації, яка використовується для прийняття управлінських рішень на макро та мікрорівнях.

Система обліково-аналітичного забезпечення є однією із складових загальної системи управління. Обліково-аналітична система формується з елементів, які взаємодіють між собою, вони залежать одне від одного та являють єдине ціле. Обліково-аналітична система представляє сукупність таких складових як: облік, аналіз та контроль (рис. 1.1.).

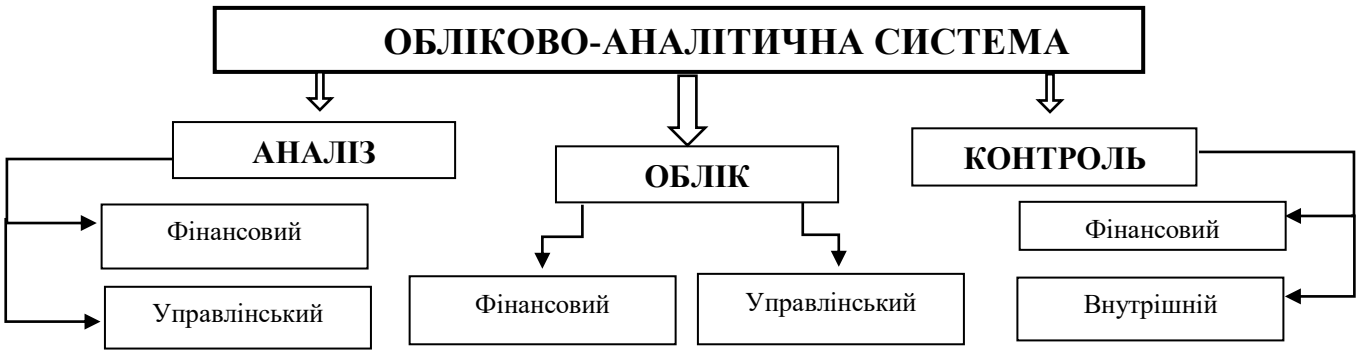

Рис. 1.1. Блок-схема складових обліково-аналітичної системи

Основні завдання обліково-аналітичної системи підприємства:

– проведення аналізу діяльності підприємств за визначеними напрямами;

– ведення обліку господарських операцій за цільовими напрямами на основі бухгалтерського обліку із застосуванням нефінансових показників;

– здійснення контролю за використанням матеріальних та нематеріальних ресурсів, за правильним відображенням всіх господарських операцій при плануванні та обліку, а також за достовірністю аналітичних даних;

– організація планування діяльності підприємства в розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, центрів відповідальності та підприємства в цілому;

– складання аналітичних бюджетів, як джерел акумуляції планової, облікової і аналітичної інформації.

Мета обліково-аналітичного забезпечення повинна бути спрямована на поєднання процедур обліку, контролю та аналізу, які визначають його функції:

- інформаційну – у забезпеченні системи управління інформацією про діяльність підприємства зовнішніх і зовнішніх користувачів;

- облікову – у відображенні фактів господарської діяльності підприємства;

- аналітичну – у здійсненні економічного аналізу діяльності підприємства на підставі первинних аналітичних даних.

Такі основні елементи системи обліково-аналітичного забезпечення як облік та аналіз, тісно взаємодіють між собою, формуючи при цьому інформаційну базу для здійснення контролю і відповідно прийняття управлінських рішень.

Облік, як функція, забезпечує оперативність збору та обробки різних видів інформації, забезпечує зацікавлених користувачів об’єктивними даними про фінансовий стан підприємства та результати його діяльності.

«Облік на підставі зафіксованих даних у первинних документах та бухгалтерській звітності розкриває усі сторони виробничо-господарської та інших видів діяльності суб'єкта господарювання (його структурних підрозділів)» [37].

Аналіз, як функція, досліджує за допомогою аналітичних та економіко-математичних методів, наявність, структуру та динаміку економічних показників діяльності, досліджує ефективність їх використання, визначає вплив різних чинників на фінансовий стан підприємства.

«Аналіз спрямований як на поточну аналітичну оцінку інформації, так і на прогнозування рішень у майбутньому» [37].

Бухгалтерський облік вважається як основне джерело інформації, що необхідна для здійснення аналізу з метою прийняття ефективних управлінських рішень. Досліджуючи алгоритм формування обліково-аналітичної інформації, доцільним є групування окремих етапів, від якісного виконання кожного з них, залежить результативність кінцевої інформації, зокрема:

– щодо виявлення, накопичення і реєстрації облікової інформації в первинних документах;

– щодо узагальнення масиву первинної облікової інформації у вигляді формування звітності підприємства;

– щодо здійснення аналітичної обробки сукупності облікових даних.

«Контроль забезпечує перевірку будь-яких планових параметрів і цілей» [37].

Вище зазначена характеристика функцій та проведені дослідження надають можливість стверджувати, що кожна з них визначає певну форму управлінської діяльності. Також варто зазначити, що поєднання функцій та їхній наскрізний характер створює цілісну систему управління господарською діяльністю. При цьому облік є передумовою послідовного виконання всіх функцій управління, оскільки надає різним рівням управління необхідну інформацію і тим самим виконує інформаційну роль.

Облік, як джерело інформації, спрямований на виконання завдань в системі управління підприємством, найважливіші полягають у:

- оперативному і перманентному зборі та обробці інформації про виробничо-господарську, комерційну, інвестиційну, фінансову та ін. види діяльності;

- забезпеченні зацікавлених користувачів корисною інформацією про фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

Отже, бухгалтерський облік впливає на прийняття управлінських рішень, адже отримана облікова інформація засвідчує дані про діяльність підприємства і надає можливість здійснювати у подальшому планування.

«Облікова інформація – це відображення в іншій формі облікових подій у структурі облікової системи; інформація, що формується, акумулюється і обробляється в рамках обліково-аналітичної системи підприємства на основі бухгалтерських і економічних методів; подається в упорядкованому і стандартизованому вигляді для розробки і обгрунтування окремих управлінських рішень» [11].

Облікова інформація є ядром інформаційного забезпечення системи управління, об’єднуючи всі господарські процеси та забезпечуючи взаємодію різних структурних підрозділів підприємства.

Важливою категорією є якість «облікової інформації», оскільки від цього залежить якість оцінки фінансового стану підприємства.

Автор Засадний Б.А. зазначає, що «якість облікової інформації – це сукупність якісних характеристик, притаманних обліковій інформації, які визначають її корисність для прийняття управлінських рішень зовнішніми та внутрішніми користувачами» [15].

Свідчення різних авторів доводять, що на облікову інформацію припадає близько 80% загального обсягу економічної інформації. Обумовлено це специфікою бухгалтерського обліку, який функціонує в системі управління та охоплює процеси заготівлі, виробництва, збуту, розподілу прибутку та ін.,

забезпечує повною інформацією щодо кругообігу засобів, і відповідно формує дані належного рівня достовірності.

Найбільш повним джерелом інформації для аналізу фінансового стану підприємства є внутрішні (робочі) бухгалтерські документи – дані первинного, аналітичного та синтетичного обліку, головна книга. Саме ці джерела дозволяють виявити внутрішні тенденції показників звітності, зокрема, дані про стан розрахунків за кожним господарським договором для поглибленого дослідження дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства, яка виникає з контрагентами в результаті господарської діяльності.

Визначення поняття «фінансовий стан» у національних та міжнародних стандартах бухгалтерського обліку зосереджується на взаємозв'язку між активами, зобов'язаннями та капіталом, які відображені в бухгалтерському балансі.

Вітчизняні нормативно-правові акти, які регулюють поняття та розрахунки фінансового стану, трактують його у вигляді сукупності показників щодо наявності, розміщення та використання ресурсів підприємства, реальних та потенційних можливостей підприємства.

Фінансовий стан підприємства з історичної ретроспективи визначався рівнем його забезпеченості необхідними грошовими коштами для здійснення господарської діяльності. За сучасних умов фінансовий стан ототожнюють з фінансовою конкурентоспроможністю, зокрема, платоспроможністю, забезпеченістю фінансовими ресурсами та спроможністю фінансувати господарську діяльність.

«Фінансовий стан підприємства характеризує його фінансову конкурентоспроможність, тобто його ліквідність, платоспроможність, використання фінансових ресурсів та капіталу, можливість фінансової незалежності від зовнішніх джерел фінансування своєї діяльності, можливість у належні терміни сплачувати свої зобов'язання перед державою та іншими господарюючими суб'єктами. Рух будь-яких товарно-матеріальних цінностей,

трудових і матеріальних ресурсів супроводжується створенням та витрачанням грошових засобів» [25].

Таким чином, фінансовий стан підприємства характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, які необхідні для нормальної виробничої, комерційної ті інших видів діяльності, доцільністю та ефективністю їх розміщення і використання у фінансових взаємовідносинах з іншими суб'єктами господарської діяльності, платоспроможністю і фінансовою стійкістю.

1.2. Фінансова звітність як інформаційна база оцінки фінансового стану підприємства

З метою здійснення аналізу та забезпечення порівнянності ефективності діяльності підприємств, важливим є наявність достатніх знань користувачів стосовно взаємної перевірки показників, які наведені у різних формах фінансової звітності.

Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», «метою ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства» [40].

«Фінансова звітність відображає достовірну і повну інформацію про процеси (операції, події), які можуть впливати на ухвалення управлінських рішень. Крім того, завдяки показникам цієї звітності можна дати обґрунтовану оцінку минулим, поточним і майбутнім господарським подіям. Інформацією бухгалтерської фінансової звітності послуговуються зацікавлені користувачі в процесах фінансового аналізу, планування, розробки фінансової стратегії і тактики за основними напрямами господарської діяльності» [26].

«Бухгалтерська фінансова звітність, ґрунтуючись на узагальнених даних бухгалтерського обліку, виступає ланкою зв'язку між підприємством із

зовнішнім середовищем. Така звітність з одного боку покликана розкривати ті процеси, що відбуваються на підприємстві, а з іншого — задовольняти вимоги щодо потрібного обсягу інформації, можливостей її засвоєння зовнішніми і внутрішніми користувачами» [26].

Оцінка фінансового стану підприємства здійснюється на підставі показників фінансових звітів, саме тому необхідно дослідити нормативно-правову базу, яка визначає порядок їх формування та подання (дод. Б1).

Фінансова звітність підприємства складається з таких форм, які є становлять інформаційну базу для аналізу та оцінки фінансового стану підприємства:

- форма 1 «Баланс підприємства (Звіт про фінансовий стан)»;
- форма 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»;
- форма 3 «Звіт про рух грошових коштів»;
- форма 4 «Звіт про власний капітал»;
- форма 5 «Примітки до річної фінансової звітності»;
- форма 6 «Додаток до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами» [14].

Під час формування фінансової звітності необхідно дотримуватись принципів, які визначені у НП(С)БО 1 та забезпечити її якісні характеристики, зокрема, звітність повинна бути: дохідливою, доречною, достовірною, зіставною) [14].

«Однією з якісних характеристик фінансової звітності підприємства є достовірність, яка пов’язана з оцінкою активів та зобов’язань. Зауважимо, що національні стандарти бухгалтерського обліку передбачають альтернативні варіанти оцінювання активів та зобов’язань — справедливу вартість й собівартість. Застосування оцінки за собівартістю є більш достовірним для підприємств України. Оцінка активів і зобов’язань за справедливою вартістю в деяких випадках може підвищити капіталізацію підприємства у звітності, поліпшуючи його інвестиційну привабливість, а також стати причиною

маніпулювання, неправомірного заниження доходів для зменшення податкових зобов'язань» [26].

Таблиця 1.1

Призначення основних компонентів фінансової звітності*

Компоненти фінансової звітності	**Зміст**	**Використання інформації**
Баланс	«Наявність економічних ресурсів, які контролюються підприємством, на дату балансу» [53].	«Оцінка структури ресурсів, їх ліквідності та платоспроможності підприємства. Прогнозування майбутніх потреб у позиках. Оцінка та прогнозування змін в економічних ресурсах, які підприємство, імовірно, контролюватиме в майбутньому» [53].
Звіт про фінансові результати	«Доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства за звітний період» [53].	«Оцінка та прогноз прибутковості діяльності підприємства, а також структури доходів та витрат» [53].
Звіт про власний капітал	«Зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду» [53].	«Оцінка та прогноз змін у власному капіталі» [53].
Звіт про рух грошових коштів	«Генерування та використання грошових коштів протягом звітного періоду» [53].	«Оцінка та прогноз руху грошових коштів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства» [53].
Примітки	«Обрана облікова політика Інформація, що не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але обов'язкова за НП(С)БО. Додатковий аналіз статей звітності, необхідний для забезпечення її зрозумілості» [53].	«Оцінка та прогноз облікової політики; ризиків або невпевненості, які впливають на підприємство, його ресурси та зобов'язання; діяльності підрозділів підприємства» [53].

*джерело [53]

Таким чином, недостовірна оцінка активів та зобов'язань у фінансовій звітності підприємства може загрожувати його фінансовій та економічній безпеці через спричинення уявлення необґрунтованих управлінських рішень на рівні підприємства, галузі, держави загалом.

«Зауважимо, що більшість методичних підходів до оцінювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання у вітчизняній та міжнародній практиці ґрунтуються на показниках фінансової звітності» [26].

Малі підприємства, мікропідприємства непідприємницькі товариства і представництва іноземних компаній, за виключенням тих, які повинні складати фінансову звітність за МСФЗ, формують скорочені фінансові звіти: баланс і звіт про фінансові результати.

Важливим є той факт, що фінансові звіти підприємств не становлять комерційної таємниці, тож не становлять конфіденційні дані і не вважаються такими до яких обмежено доступ, за виключенням випадків, передбачених чинним законодавством. На фінансову звітність не поширена заборона щодо розповсюдження статистичної інформації.

Прийнято, що основною формою фінансової звітності вважають баланс, основним призначенням якого є надання користувачам повної, правдивої і неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на відповідну дату.

«Баланс (Звіт про фінансовий стан)» - звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання, і власний капітал» на звітну дату» [14].

Його зміст, форма та загальні вимоги щодо розкриття і визнання статей регламентовані НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [14].

Суб'єкти малого підприємництва формують баланс відповідно до НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [46].

Важливою особливістю балансу є рівність підсумків активу і пасиву, яка зумовлена тим, що у двох його частинах відображено у вартісному вимірі одні й ті ж самі господарські засоби, але згруповані за різними ознаками, в активі – за складом та розміщенням, а в пасиві – за джерелами їх утворення та цільовим призначенням. Рівновага забезпечується подвійним записом, який базується на тому, що кожен господарський засіб в активі має конкретне джерело утворення у пасиві.

Дані звіту про фінансовий стан надають можливість оцінити автономність підприємства, платоспроможність та кредитоспроможність.

«Роль балансу як форми фінансової звітності в процесі управління підприємством полягає у наступному:

1) оцінка фінансово-майнового стану підприємства: структура активу, власного капіталу, зобов'язань, його спроможності вчасно розраховуватись за власними зобов'язаннями (платоспроможність);

2) визначення можливостей утворення грошових потоків в перспективі;

3) визначення потреб в фінансових ресурсах у перспективі і для передбачення розподілу прибутку;

4) оцінка спроможності підприємства стосовно виконання власних зобов'язань перед кредитором (кредитоспроможності);

5) оцінка ліквідності й автономності підприємства. Дана форма звітності також дає можливість визначати склад і структуру майна, ліквідність й оборотність оборотних активів, наявність власного й запозиченого капіталу, зміну дебіторської й кредиторської заборгованості підприємства і інше» [12].

Інформація в балансі забезпечує:

- контроль за виконанням проектів, планів, оцінки, формування прогнозів, складання бізнес-планів;

- контроль за діяльністю, виявлення та групування досвіду передових країн, виявлення недоліків у роботі, здійснення оцінки господарської діяльності підприємства з метою формування фінансової звітності;

- розгляд питань під час надання кредитів, страхування майна банківськими та небанківськими фінансовими установами;

- аналіз фінансово-майнового стану підприємства, прийняття економічно доцільних та ефективних управлінських рішень.

Потреба щодо заповнення форми № 2 «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)» викликана необхідністю отримання користувачами інформації про доходи і витрати суб'єкта господарювання.

На відміну від балансу, де відображені залишки за рахунками з обліку активів, зобов'язань і власного капіталу, у звіті про фінансові результати наведена інформація про отримані доходи і витрати, безпосередньо дебетові та

кредитові обороти рахунків бухгалтерського обліку 7 та 9 класів Плану рахунків [42]. Показники цієї форми звітності надають можливість оцінити, наскільки ефективно здійснює свою діяльність підприємство, які джерела фінансування у нього наявні.

«У звіті про фінансові результати розкривається інформація про доходи, витрати, прибутки і збитки, інший сукупний дохід та сукупний дохід підприємства за звітний період» [53].

Звіт про фінансові результати є однією із складових частин квартальної та річної фінансової звітності суб'єктів господарювання. Зміст, структура й форма звіту визначається НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [14], а для суб'єктів малого підприємництва – НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [46].

«Метою складання звіту про фінансові результати є надання користувачам повної, правдивої і неупередженої інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки та сукупний дохід підприємства за звітний період» [28].

Формується фінансовий результат у звіті про сукупний дохід за різними видами діяльності, зокрема, операційної, фінансової та інвестиційної. Звіт про фінансові результати містить інформацію про доходи і витрати, які збігаються з критеріями, що визначені НП(С)БО.

«Звітним періодом для складання звіту про сукупний дохід є звітний квартал та календарний рік. Даний звіт формується наростаючим підсумком за підсумками оборотів рахунків бухгалтерського обліку» [53].

Інформація у звіті про сукупний дохід включає два періоди, оскільки це надзвичайно важливо здійснення фінансового аналізу: за звітний та попередній період.

Таким чином, складання форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» забезпечує інформацією про:

- активність та результативність діяльності суб'єкта господарювання за звітний період;
- прогнозування діяльності підприємства у майбутньому;

- величину та джерела формування фінансових результатів підприємства, склад та структуру витрат, що пов’язані з основною діяльністю суб’єкта господарювання.

Однією з форм фінансових звітів, за винятком малих підприємств, є форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів».

«Звіт про рух грошових коштів – це звіт, який відображає надходження і вибуття грошових коштів (грошей) протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності» [14].

«Метою складання звіту про рух грошових коштів є надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, що відбулися у грошових коштах підприємства та їх еквівалентах за звітний період» [53].

Управлінський персонал може використовувати звіт про рух грошових коштів у процесі здійснення розрахунків показників ліквідності підприємства, для визначення достатнього розміру грошових коштів при погашенні кредиторської заборгованості, при узгодженні питань щодо зміни розміру дивідендів, при оцінці впливу на загальний стан суб’єкта господарювання прийнятих управлінських рішень, при прогнозі дій, спрямованих на фінансову та інвестиційну політику.

Також, звіт про рух грошових коштів надає можливість отримати додаткову інформацію для користувачів фінансових звітів щодо змін, які відображені в балансі, і відповідно, наскільки суттєвими є статті доходів та витрат, що були отримані і сплачені грошовими коштами, відображає зміни у чистих активах та можливість проводити платежі за поточними зобов’язаннями у перспективі.

Отже, звіт про рух грошових коштів показує, наскільки ефективно використовуються власні грошові кошти, на що вони спрямовуються і як генеруються.

Окрім того, звіт про рух грошових коштів, у поєднанні із іншими формами фінансової звітності, надає можливість:

- оцінити спроможність підприємства генерувати на майбутнє позитивні грошові потоки;
- формувати висновки щодо здатності суб'єкта господарювання розраховуватися за власними зобов'язаннями та виплачувати дивіденди;
- обґрунтувати причини виникнення різниць між прибутком у звіті про фінансові результати та грошовими надходженнями і платежами;
- визначати грошові та негрошові операції суб'єктів господарювання, що відносять до фінансової та інвестиційної діяльності [53].

Дані щодо змін у власному капіталі суб'єктів господарювання отримують із показників балансу, хоча для проведення аналізу причин змін власного капіталу, потрібно складати форму № 4 «Звіт про власний капітал».

«Власний капітал – це власні джерела фінансування підприємства, які без визначення строку повернення внесені його засновниками (учасниками) або залишені ними на підприємстві з чистого прибутку. Визнання й оцінка власного капіталу безпосередньо залежать від визнання та оцінки його складових – активів і зобов'язань. Складові власного капіталу відображаються в бухгалтерському обліку одночасно з відображенням активів або зобов'язань, які призводять до зміни власного капіталу» [53].

Згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», «звіт про власний капітал – це звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства впродовж звітного періоду» [14].

Окрім цього у процесі складання звіту про власний капітал потрібно врахувати вимоги інших НП(С)БО, а саме: НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни фінансових звітах» [3], НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» [52].

Інформаційною базою при складанні звіту про власний капітал є дані за рахунками бухгалтерського обліку 4 класу Плану рахунків «Власний капітал та забезпечення зобов'язань» [42].

«Основні елементи, які формують власний капітал включають:

- зареєстрований (пайовий) капітал;
- капітал в дооцінках;
- додатковий капітал;
- резервний капітал;
- нерозподілений прибуток (непокриті збитки);
- вилучений капітал;
- неоплачений капітал» [14].

Звіт про власний капітал формується наприкінці року на основі даних бухгалтерського обліку, який ведеться згідно НП(С)БО.

Коригування, які виникають зі зміною облікової політики, виправлення помилок, або будь-які інші зміни в обліку, що впливають на оцінку складових власного капіталу, відображають у звіті в розгорнутому вигляді.

«Метою складання звіту про власний капітал є надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду. Для забезпечення порівняльного аналізу інформації до річного звіту про власний капітал підприємства додають звіт про власний капітал за попередній рік» [14].

Основним призначенням цієї форми є надання користувачам повної і достовірної інформації про зміни у складі власного капіталу за звітний період, а це в свою чергу дозволяє отримати найбільш об’єктивні судження щодо власного капіталу суб’єкта господарювання, з яким вони перебувають у договірних відносинах.

Таким чином, даний звіт забезпечує користувачів інформацією, яка надає можливість: здійснити аналіз величини власного капіталу і його складових; визначити дані про стан та зміни елементів власного капіталу; відобразити причину змін кожного елемента власного капіталу; відобразити джерела поповнення власного капіталу, а також визначити господарські операції, внаслідок здійснення яких відбулося зменшення власного капіталу.

Наступною формою звітності є форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності». Відповідно до НП(С)БО 1, примітки до фінансової звітності це

«сукупність показників і пояснень, які забезпечують деталізацію і обґрунтованість статей фінансової звітності, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку або міжнародними стандартами фінансової звітності» [14].

«Наявність приміток у складі фінансової звітності – це прояв одного із основних принципів, на яких ґрунтується облік, а саме принципу повного висвітлення» [53].

Як форма фінансової звітності, примітки до річної фінансової звітності, відповідно до НП(С)БО 1, представляють собою: перелік показників, які забезпечують роз'яснення статей форм фінансової звітності, тобто дані, які включають додатковий аналіз фінансової звітності, необхідної для забезпечення її зрозумілості (при цьому ідеться про оцінку й розкриття статей форм фінансових звітів форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форми №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», форми №3 «Звіт про рух коштів», форми №4 «Звіт про власний капітал»); інші дані, розкриття яких передбачають відповідні положення (стандарти), тобто дані, які не наведені безпосередньо в фінансовій звітності, проте є обов'язковими відповідно до положень (стандартів) (при цьому ідеться про спеціальні вимоги стосовно висвітлення інформації в примітках до фінансових звітів чи про додаткові вимоги й додатковий перелік показників розкриття даних, які містяться в кожному конкретному НП(С)БО) [14].

Примітки до річних фінансових звітів у обов'язковому порядку подають всі підприємства і організації, окрім суб'єктів малого підприємництва, бюджетних установ й представництв іноземних суб'єктів господарювання. Обсяг даних у примітках до фінансових звітів залежить від виду діяльності суб'єкта господарювання, інших факторів і вимог відповідних НП(С)БО.

Якщо впродовж звітного року змінювались положення облікової політики, то такі зміни повинні відображатися у примітках. Зміни облікової політики можливі в таких випадках: зміна статутних вимог; зміна вимог органу,

який затверджує НП(С)БО; якщо зміна облікової політики буде забезпечувати достовірне відображення подій чи операцій у фінансових звітах суб'єкта господарювання [3].

Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», фінансові звіти повинні надавати можливість користувачам порівнювати фінансову звітність різних суб'єктів господарювання та за різні періоди [14].

Також, в НП(С)БО 1, дозволено підприємствам не наводити у своїх фінансових звітах статті, за якими відсутні дані для розкриття (за виключенням випадку, якщо такі дані були за попередні звітні періоди), а також включати статті із збереженням їх назв та кодів рядків із переліку додаткових статей фінансових звітів, які представлені у дод. 3 вказаного стандарту, за умови, що статті відповідають таким критеріям: дані є суттєвими, а оцінка статей може бути достовірно визначена [14].

У практичні діяльності наслідком цього є те, що на різних рівнях управління система показників за кожною формою фінансового звіту може відрізнятися по кількості, відповідно до реальних даних щодо активів, зобов'язань, доходів і витрат. Саме тому, важливим є зберігати право суб'єктів господарювання самостійно формувати перелік статей кожної форми фінансової звітності, дотримуючись їх місць розташування в формах згідно кодифікації рядків, які визначені НП(С)БО [14].

Суттєву допомогу при здійсненні аналізу показників різних форм фінансової звітності надають «Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності», у яких представлені показники для взаємоперевірки у фінансових звітах підприємства, як всередині однієї форми, так і використовуючи інформацію декількох форм звітності [27].

У таблицю порівнювальних показників включені лише такі, що мають стійкі зв'язки, наприклад, показник у звіті про власний капітал станом на кінець звітного періоду у повному обсязі повинен відповідати показнику у бухгалтерському балансі станом на кінець такого ж звітного періоду. Проте,

існують показники, які можуть відповідати чи пов’язані із показниками інших форм звітів з певним обмеженням, тобто мають нестійкі зв’язки.

Схема взаємозв’язків між різними формами річного комплекту фінансової звітності можна представити у вигляді схеми (рис. 1.2).

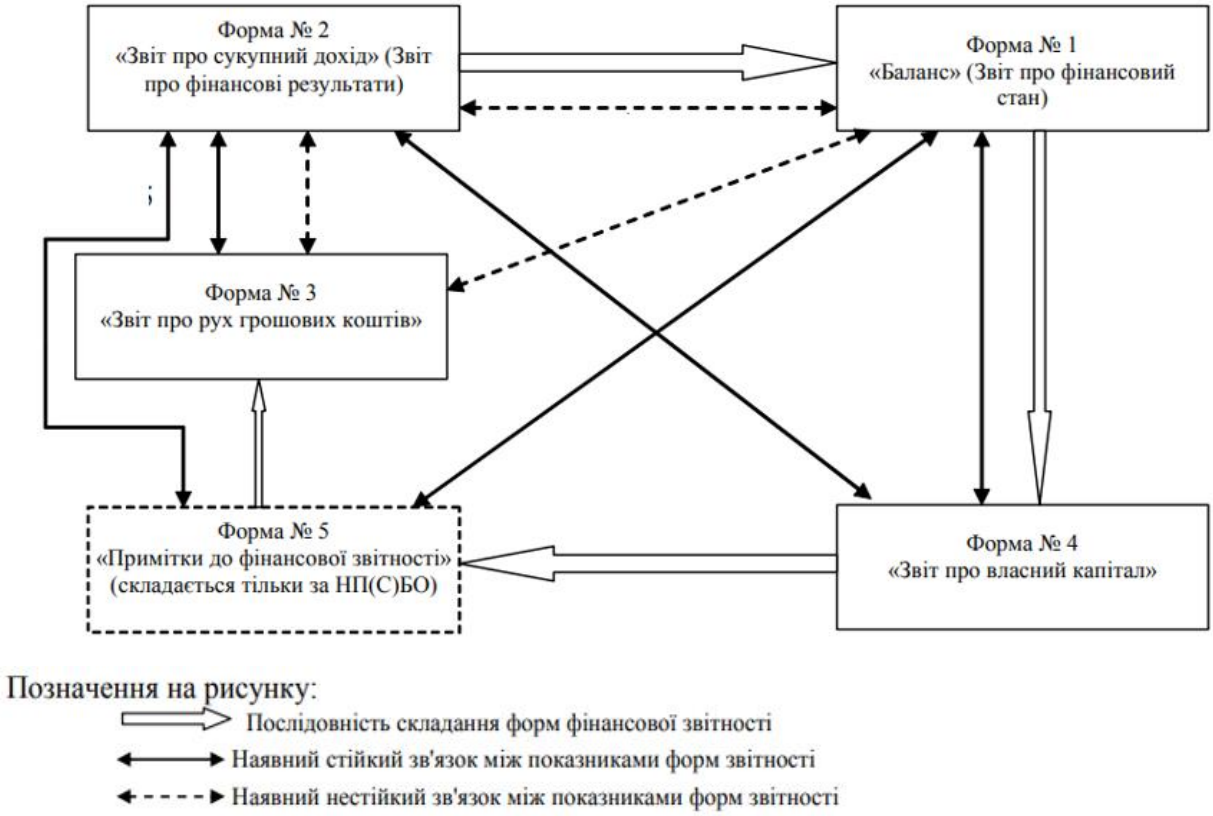

Рис. 1.2. Послідовність складання та взаємозв’язки між показниками різних форм фінансової звітності [14]

Як видно з рис. 1.2, схема послідовності та взаємозв’язків між показниками різних форм фінансової звітності відображає реальну картину процесу складання фінансової звітності.

Практика досліджень доводить, що найбільшу потребу у користувачів викликають показники ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та ф. № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)». Проте, взаємозв’язок між двома формами не простежується, оскільки у балансі відображені показники станом на певну дату, а у звіті про фінансові результати – за певний період, що зводить до мінімуму порівняння правильності заповнення показників цих форм.

Отже, формуючи фінансову звітність, необхідно здійснити взаємоперевірку показників між різними формами фінансових звітів.

Можна зробити висновок, що фінансова звітність відіграє важливу роль в управлінні підприємством, оскільки надає інформацію різних рівнів, за допомогою якої визначають та оцінюють фінансовий стан підприємства, проводити аналіз шляхом порівняння даних із попередніми періодами. Фінансова звітність забезпечує користувачів інформацією про платоспроможність підприємства, його ліквідність та ділову активність.

Висновки до розділу 1

В системі обліку формується необхідна інформація для контролю і подальшого регулювання всіх господарських процесів на підприємстві. Важливою особливістю даних бухгалтерського обліку є обов'язкове документальне відображення всіх операцій, а це сприяє реалізації важливих принципів наукового управління, об'єктивності та конкретності. Спостерігаючи всі економічні процеси та здійснюючи їх облік, бухгалтерія сприяє керуванню подіями за допомогою очікуваних передбачень майбутніх подій і їхніх наслідків.

Таким чином, можна зробити висновок, що при формуванні фінансової звітності необхідно здійснювати взаємну перевірку показників між фінансовими звітами. А це визначає, що всі форми фінансової звітності взаємопов'язані одна з одною за допомогою відповідних показників. Також необхідно відзначити, що наявність знань щодо формування показників у формах фінансових звітів підприємства суттєво полегшує порівнюваність показників окремих та різних між собою суб'єктів господарювання за один або різні звітні періоди.

Показники фінансової звітності взаємопов'язані між собою, а основна їх цінність полягає у своєчасному та якісному оцінюванні фінансового стану підприємства.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПРАТ «КОНЦЕРН ХЛІБПРОМ»

2.1. Мета, завдання та методи аналізу фінансового стану підприємства

Достатньо важливу роль у забезпеченні ефективного господарювання на підприємствах відіграє аналіз фінансового стану, що є основою формування даних, які в свою чергу впливають на процес прийняття фінансових та інвестиційних рішень. Сучасний етап розвитку економіки нашої країни потребує здійснення аналізу фінансового стану підприємств. З метою забезпечення фінансової стійкості, одержання прибутку, управлінський персонал повинен уміти аналізувати фінансовий стан свого підприємства, а потім фінансовий стан конкурентів.

«Аналізуючи публікації, в яких було підняте питання фінансового стану підприємств, можна зробити висновки, що фінансовий стан підприємства – комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Фінансовий стан характеризує забезпеченість власними оборотними коштами, своєчасне проведення розрахункових операцій, платоспроможність [2].

Аналіз фінансового стану – це процес дослідження фінансового стану і основних результатів фінансово-господарської діяльності суб’єкта господарювання з ціллю виявити резерви підвищення його ринкової вартості і забезпечити ефективний розвиток. Аналіз фінансового стану є засобом накопичення, трансформації та використання інформації фінансового характеру.

Основною метою здійснення аналізу фінансового стану підприємства є об’єктивна його оцінка та виявлення на цій основі потенційних можливостей підвищення ефективності формування і використання фінансових ресурсів.

Зазначена мета визначає і більш конкретні завдання такого аналізу, основними серед яких є такі:

– проведення дослідження фінансової стійкості підприємства;

– проведення дослідження щодо ефективності використання капіталу підприємства;

– дослідження щодо забезпечення підприємства власними оборотними коштами;

– дослідження рентабельності підприємства;

– аналіз ефективного використання фінансових ресурсів підприємства;

– проведення об’єктивної оцінки динаміки та стану ліквідності, фінансової стійкості та платоспроможності підприємства;

– загальна оцінка становища підприємства на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності [2].

В залежності від конкретних завдань, які визначаються виробленими управлінськими рішеннями, аналіз фінансового стану може здійснюватися у тому, чи іншому вигляді.

Користувачами показників аналізу фінансового стану можуть бути як зовнішні, так і внутрішні. До зовнішніх відносяться кредитори, інвестори, фіскальні служби, партнери, державні служби, аудитори та ін. Внутрішніми користувачами є керівництво підприємства, а також управлінський персонал різних рівнів.

«Даний аналіз дозволяє глибше дослідити фінансовий стан підприємства, виявити слабкі сторони в структурі балансу і прибутку, визначити причини недостатності в рівнях показників, а також надати відповідні рекомендації для оптимізації показників опублікованої звітності, тобто своєчасно провести внутрішній аналіз фінансового стану, що дозволяє регулювати формування думки внутрішніх аналітиків завдяки інформації, яка

забезпечує привабливість підприємства для інвесторів і кредиторів» [25].

Методами фінансового аналізу є комплекс науково-методичних інструментів та принципів дослідження фінансового стану підприємства.

Економічна теорія та практика виділяють різні класифікації методів економічного аналізу загалом та фінансового аналізу зокрема. Виокремлюють формалізовані та неформалізовані методи аналізу.

До формалізованих методів фінансового аналізу відносять такі, в основу яких покладено жорстко формалізовані аналітичні залежності, а саме, методи арифметичних різниць і ланцюгових підстановок, балансовий метод, відсоткових чисел, виокремлення ізольованого впливу факторів, диференційний, інтегральний та логарифмічний методи, простих та складних відсотків, дисконтування.

Неформалізовані методи аналізу базуються на описі аналітичних процедур на логічному рівні. До них відносять: методи експертних оцінок і сценаріїв, морфологічні та психологічні методи, порівняльні методи, побудови системи показників та аналітичних таблиць.

Також у процесі фінансового аналізу застосовують і такі традиційні методи економічної статистики: середніх та відносних величин, групування, графічний метод, індексний метод, елементарні методи обробки рядів динаміки, а також математико-статистичні методи: факторний аналіз, кореляційний аналіз, дисперсійний аналіз, метод головних компонентів.

З огляду на проведені наукові дослідження та практику використання видів, прийомів та методів аналізу для конкретних цілей вивчення фінансового стану, можна зробити висновки, не існує єдиної загальної методики проведення аналізу фінансового стану підприємств. При цьому розглядаються етапи здійснення аналізу фінансового стану підприємств, тобто послідовність етапів дії алгоритму, виконання яких дозволить аналітикам оцінювати результати аналізу різних сторін фінансово-господарської діяльності підприємств (рис. 2.1).

Отже, мета аналізу фінансового стану визначає зміст кожного його етапу і в першу чергу, організаційного, до якого можна повернутися на будь-якому наступному етапі та здійснити коригування завдань і методику проведення аналізу.

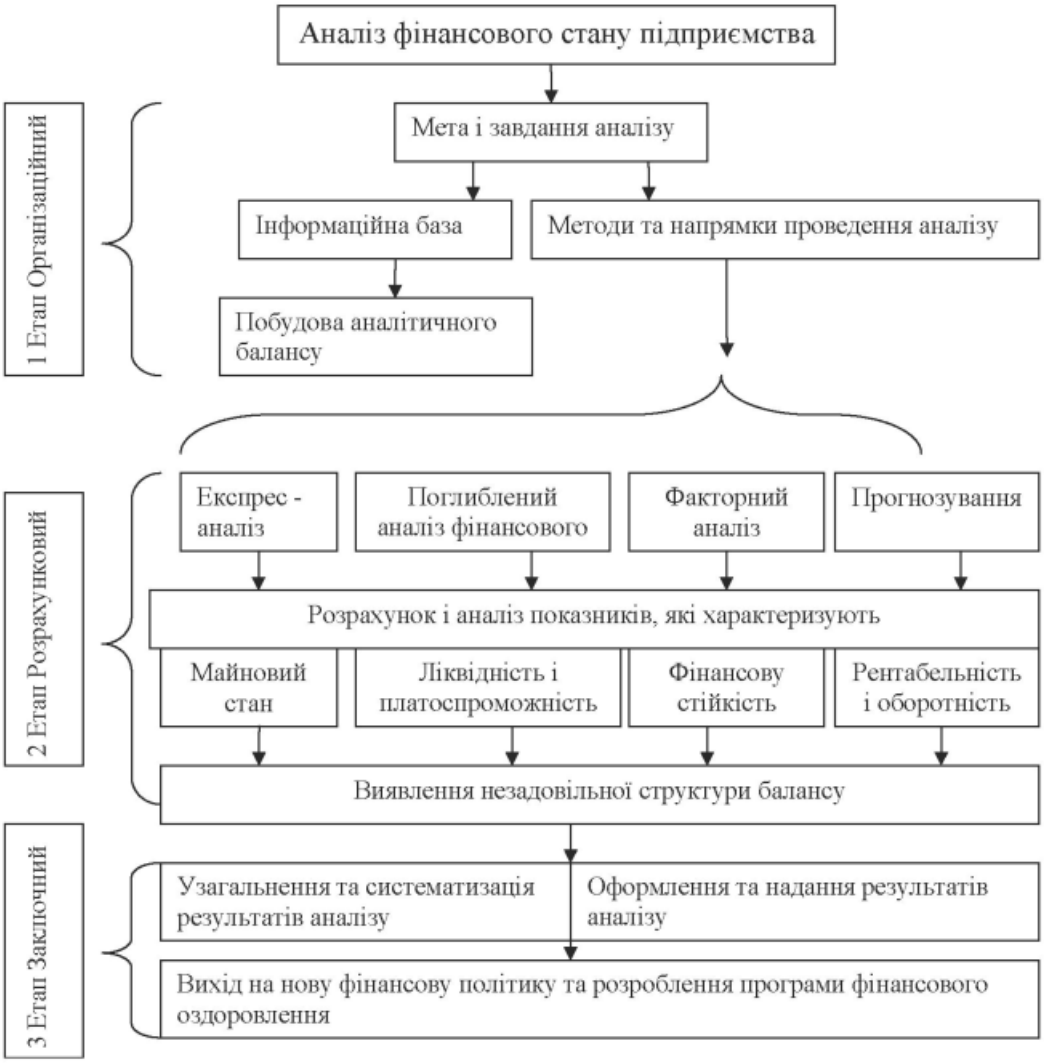

Рис. 2.1. Етапи проведення аналізу фінансового стану підприємства [7].

Розрахунковий етап передбачає теоретико-методологічний підхід до механізму оцінки фінансового стану підприємства, який базується на проведенні таких видів аналізу як: експрес-аналіз, поглиблений аналіз фінансового стану, факторний аналіз та прогнозування.

Метою експрес-аналізу фінансового стану є оцінка умов роботи підприємства у звітному періоді, виявлення основних тенденцій показників його діяльності, такі як, рентабельність, оборотність активів, ліквідність балансу, а також якісних змін у фінансово-майновому стані.

Експрес-аналіз передбачає відбір невеликої кількості показників та постійне дослідження їхньої динаміки. Завершується він висновком про доцільність подальшого поглибленого аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства.

Поглиблений аналіз фінансового стану підприємства передбачає: використання фінансової звітності для складання агрегованого балансу та його оцінка через горизонтальний та вертикальний аналіз за статтями; розрахунок системи коефіцієнтів; порівняння коефіцієнтів із нормативними або середніми у сфері, де функціонує підприємство.

Факторний аналіз або діагностика банкрутства підприємства передбачає оцінку результатів господарської діяльності за попередній та поточний роки, визначення факторів, які позитивно або негативно вплинули на кінцеві показники роботи підприємства і прийняття рішення про визначення його платоспроможним чи неплатоспроможним.

Визначення інтегрального показника фінансового стану підприємства і порівняння його з аналогічними показниками конкурентів у цій галузі. Методика інтегральної оцінки фінансового стану підприємства передбачає розрахунок інтегрального показника на основі узагальнюючих показників. Основні аналітичні показники, які характеризують фінансовий стан є коефіцієнти.

Для оцінки фінансового стану використовують декілька груп показників: показники платоспроможності, ділової активності та фінансової стійкості:

- коефіцієнти ліквідності характеризують здатність підприємства виконувати свої поточні зобов’язання за рахунок поточних активів;
- коефіцієнт забезпеченості запасів власними коштами, який оцінює достатність власних оборотних коштів підприємства;

- оборотність кредиторської (дебіторської) заборгованості, де обирають менший розмір з двох;
- рентабельність реалізації, який є узагальнюючим показником ефективності роботи підприємства.

Представлена методика аналізу фінансового стану підприємства повинна в першу чергу підвищити зацікавленість керівництва та посилити ефективність прийняття управлінських рішень.

Для здійснення комплексного аналізу фінансового стану підприємства необхідно оцінити тенденції найбільш загальних показників, які з різних позицій характеризують фінансовий стан підприємства.

Показниками і факторами задовільного фінансового стану підприємства може бути не тільки стійка платоспроможність та ефективне використання капіталу, а й своєчасна організація розрахунків та наявність стабільних фінансових ресурсів.

Незадовільний фінансовий стан може бути спричинений такими показниками та факторами як, неефективне розміщення коштів, нестача власних оборотних коштів, наявність постійної заборгованості за платежами, негативні тенденції у виробничому процесі.

До загальних показників комплексної оцінки фінансового стану відносять показники дохідності та рентабельності. При цьому велике значення має аналіз структури доходів підприємства та оцінка взаємозв’язку з показниками рентабельності. Важливим є аналіз зв’язку прибутку підприємства з факторами, які формують його.

«Таким чином, фінансовий аналіз забезпечує:

– проведення оцінки рівня ефективності діяльності господарюючих систем і виявлення факторів та причин, які спричинили існуючий стан;

– визначення тенденцій розвитку підприємства за показниками фінансового стану;

– розробку напрямів розвитку економічної діяльності підприємства, при цьому враховується накопичення, трансформація та ефективне використання інформаційної бази фінансового характеру;

– визначення рівня кредитоспроможності підприємства як позичальника фінансових ресурсів для проведення господарської діяльності;

– якісне планування, прогнозування, бюджетування, визначення потреб і ефективне розміщення фінансових ресурсів;

– ефективне формування і використання потоків грошових коштів;

– створення рейтингових систем оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання;

– своєчасне вжиття заходів, які спрямовані на підвищення платоспроможності, фінансової стійкості і прибутковості підприємства;

– визначення резервів поліпшення фінансового стану господарюючих систем;

– обгрунтування політики розподілу і використання прибутку для потреб господарюючих систем і їх власників;

– оцінку рівня підприємницького ризику щодо можливості погашення зобов'язань, здатності до нарощування чистих активів, залучення інвестицій і прийняття управлінських рішень» [32].

Отже, використання видів, прийомів і методів фінансового аналізу для конкретних цілей вивчення фінансового стану підприємства в сукупності формують методику аналізу.

2.2. Аналіз показників фінансового стану підприємства

Загалом фінансовий стан підприємства оцінюється за допомогою системи показників, яку умовно можна розподілити на п'ять видів:

- показники майнового стану підприємства;
- показники ліквідності та платоспроможності підприємства;

- показники фінансової стійкості підприємства;
- показники ділової активності підприємства;
- показники рентабельності підприємства [2].

Аналіз показників фінансового стану ПрАТ «Концерн Хлібпром» варто розпочати з оцінки активів, оскільки від їх розміру та структури залежать обсяги діяльності підприємства, його фінансовий та соціально-економічний розвиток, рівень платоспроможності та фінансової стійкості, ділової активності, ліквідності та конкурентоспроможності в цілому.

Аналіз динаміки та структури активу балансу ПрАТ «Концерн Хлібпром» за період 2021-2022 рр. представлено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки та структури активів ПрАТ «Концерн Хлібпром» за період 2021-2022 рр.*

Активи підприємства	2021 рік		2022 рік		Відхилення(+,-)		Темп росту, %	Темп приросту, %
	Сума, тис грн	питома вага, %	Сума, тис грн	питома вага, %	суми, тис.грн	питомої вага, %		
Активів разом	850812	100	920343	100	+69531	-	108,2	8,2
1.Необоротні активи	576128	67,7	581239	63,2	+5111	-4,5	100,9	0,9
2.Оборотні активи	274684	32,3	339104	36,8	+64420	+4,5	123,5	23,5
2.1. Запаси	129808	15,3	202126	21,9	+72318	+6,6	155,7	55,7
2.2 Дебіторська заборгованість	132855	15,6	94444	10,3	-38411	-5,3	71,1	-28,9
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти	9456	1,1	35439	3,8	+25983	+2,7	374,8	274,8
2.4. Витрати майбутніх періодів	1169	0,14	1930	0,2	+761	+0,06	165,1	65,1
2.5. Інші оборотні активи	1396	0,16	5165	0,6	+3769	+0,44	369,9	269,9
3.Необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття	0	0	0	0	0	0	0	0

*розраховано автором за даними ПрАТ «Концерн Хлібпром»

За проведеними розрахунками динаміки та структури активів ПрАТ «Концерн Хлібпром» можна зробити такі висновки практичного характеру. У структурі активів переважають необоротні активи, які у 2021 р. складають 67,7% всіх активів, а в 2022 р. – 63,2%.

Відповідно частка необоротних активів становить: у 2021 році – 67,7% всіх активів, у 2022 році – 63,28%. Співвідношення між оборотними і необоротними активами є сприятливим для підприємства, оскільки у структурі активу балансу основну частину становлять необоротні активи. Розмір необоротних активів збільшився на 5111 тис. грн у 2022 році порівняно з 2021 роком, проте їх частка у складі активів зменшилась на 4,5% за відповідний період.

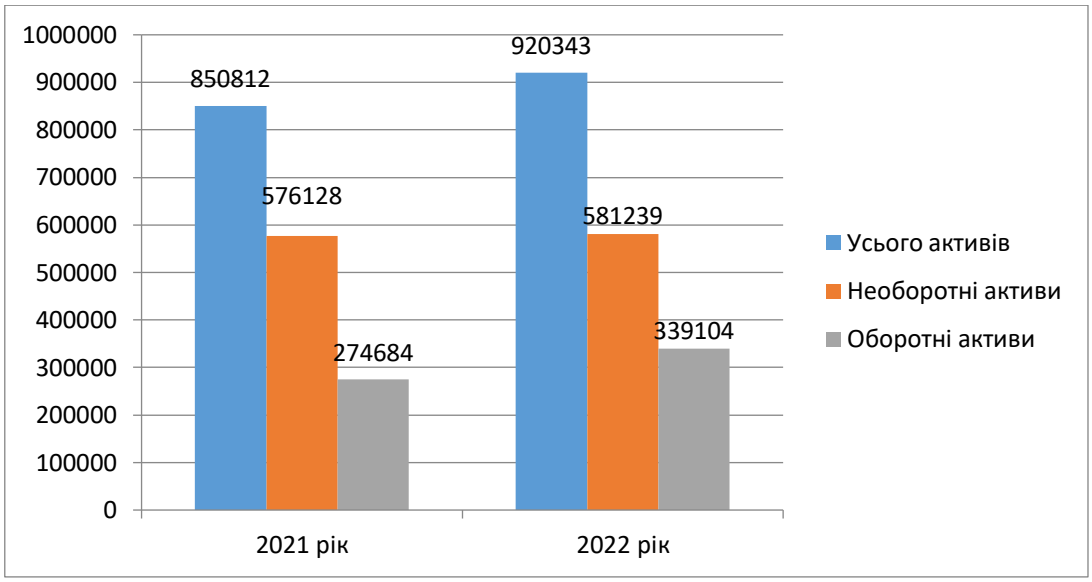

Рис. 2.2. Аналіз динаміки та структури активів ПрАТ «Концерн Хлібпром» за період 2021-2022 рр.* (сформовано автором)

В структурі оборотних активів у 2021 році більшу частину становить дебіторська заборгованість, зокрема, 15,6% оборотних активів, у 2022 році – 10,3%. Проте, тенденція вказує на покращення фінансового становища підприємства, оскільки протягом 2022 року, вона зменшилась на 5,3%. За рахунок цього збільшилась частка запасів та вільних грошових коштів на підприємстві. Це свідчить про покращення якості управління дебіторського заборгованістю.

У складі оборотних активів ПрАТ «Концерн Хлібпром» достатньо велику частку займають запаси. В динаміці зазначений показник зріс у 2022 році на 6,6% у порівнянні з 2021 роком, що становить 72318 тис. грн. ситуація

неоднозначна, оскільки з однієї сторони запаси в динаміці зростають, це в свою чергу свідчить про збільшення обсягів виробництва ПрАТ «Концерн Хлібпром» і отримання більшого прибутку. З іншої сторони велика частка запасів у разі несвоєчасного їх використання може призвести до надлишкових витрат у разі їх псування, знецінення або витрат на зберігання. Найменша частка у складі оборотних активів - витрати майбутніх періодів: у 2021 році – 0,14%, а у 2022 році – 0,2%. Ріст в динаміці засвідчує збільшення обсягів виробництва підприємства, а це є позитивним для його ефективного функціонування за сучасних умов господарювання.

Також необхідно зазначити, що грошові кошти займають невелику частку в оборотних активах підприємства, зокрема, у 2021 році – 1,1%, а у 2022 році – 3,8%. При цьому видно, що в динаміці їхня частка зросла на 2,7% за рахунок повернення коштів від дебіторів. Проте, така ситуація із грошовими коштами є проблемною для ПрАТ «Концерн Хлібпром», оскільки це свідчить про відсутність їх кругообігу. Тобто підприємство, володіючи тимчасово вільними коштами, не використовує їх в обороті, а це в свою чергу не дозволяє йому отримувати додаткові доходи.

Пропозицією для управлінського персоналу є необхідність виправлення ситуації з дебіторською заборгованістю, а саме, налагодження відносин з покупцями для вчасного отримання грошових коштів, проведення інвентаризації дебіторської заборгованості та підтвердження її фактичної наявності. Такі заходи нададуть можливість підприємству отримані кошти інвестувати у необоротні активи чи інші види діяльності, що забезпечить отримання додаткових доходів.

Питання наявності достатнього розміру запасів на підприємстві, проте не надлишкового, є важливим, оскільки ПрАТ «Концерн Хлібпром» виготовляє хліб та хлібобулочні вироби, і велика кількість запасів на складі може зіпсуватись чи знецінитись, а це призведе до надлишкових витрат.

Наступним питанням є аналіз динаміки та структури пасивів (джерел формування активів) ПрАТ «Концерн Хлібпром» (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Аналіз динаміки та структури пасивів ПрАТ «Концерн Хлібпром» за період 2021-2022 рр*

Пасиви підприємства	2021 рік		2022 рік		Відхилення (+,-)		Темп росту, %	Темп приросту, %
	сума, тис.грн	питома вага, %	сума, тис.грн	питома вага, %	суми, тис.грн	питома вага, %		
Пасивів разом	850812	100	920343	100	+69531	-	108,2	8,2
1. Власний капітал	301352	35,4	322449	35,0	+21097	-0,4	107,0	7,0
1.1.Зареєстрований (пайовий) капітал	163546	19,2	163546	17,8	-	-1,4	100	-
1.2. Капітал у дооцінках	218549	25,7	216553	23,5	-1996	-2,2	99,1	0,9
1.3. Додатковий капітал	11921	1,4	11921	1,3	-	-0,1	100	-
1.4.Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	(92664)	-10,9	(69571)	-7,6	-23093	-3,3	75,1	24,9
2.Позиковий капітал	549460	64,6	597894	65,0	+48434	-0,4	108,8	8,8
2.1.Довгострокові зобов'язання і забезпечення	266905	31,4	270206	29,4	+3301	-2,0	101,2	1,2
2.2.Поточні зобов'язання і забезпечення	282555	33,2	327688	35,6	+45133	+2,4	116,0	16
2.2.1. Короткострокові кредити	8309	0,9	63496	6,9	+55187	+6,0	764,2	664,2
2.2.2. Поточна кредиторська заборгованість за:								
- довгостроковими зобов'язаннями	37057	4,4	54600	5,9	+17543	+1,5	147,3	47,3
- товари, роботи, послуги	162759	19,1	117949	12,7	-44810	-6,4	72,5	27,5
- розрахунки з бюджетом	9818	1,2	11096	1,2	+1278	-	113,0	13,0
- розрахунки зі страхування	3186	0,4	3811	0,4	+625	-	119,6	19,6
- розрахунки з оплати праці	13695	1,6	16013	1,7	+2318	+0,1	116,9	16,9
2.2.3. Поточні забезпечення	30373	3,6	34085	3,7	+3712	+0,1	112,2	12,2
2.2.4. Доходи майбутніх періодів	11908	1,4	20116	2,2	+8208	+0,8	168,9	68,9
2.2.5. Інші поточні зобов'язання	5450	0,6	6522	0,7	+1072	+0,1	119,7	19,7
3. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу	0	0	0	0	0	0	0	0

*розраховано автором за даними ПрАТ «Концерн Хлібпром»

За розрахованими даними табл. 2.2, можна зробити такі висновки. У структурі пасивів частка власного капіталу у 2021 р. становила 35,4% від усіх джерел формування активів підприємства, а в 2022 р. 35,0%. Розрахований темп

приросту склав 7%. Така тенденція є позитивною, адже підприємство має змогу фінансувати свою діяльність за рахунок власних коштів.

Частка позикового капіталу у 2021 р. склала 64,6%, у 2022 р. – 65%. Такий розмір позикового капіталу не є критичним для підприємства, проте відбувається збільшення цієї частки, а це вже не зовсім позитивна тенденція.

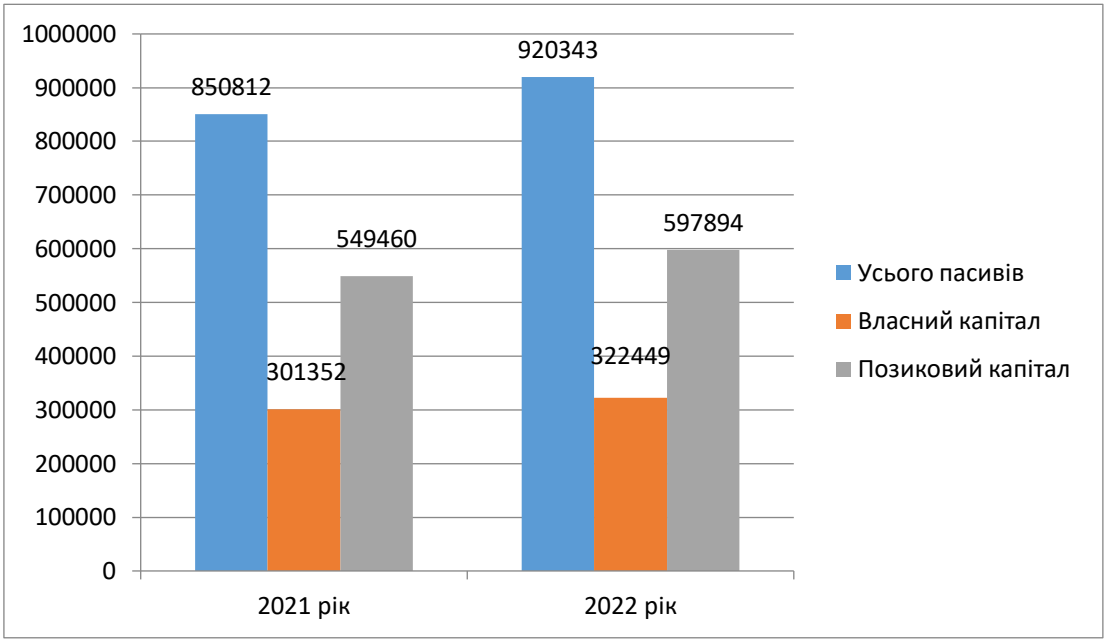

Рис. 2. 3. Аналіз динаміки та структури пасивів ПрАТ «Концерн Хлібпром» за період 2021-2022 рр.* (сформовано автором)

В загальному тенденції є не дуже сприятливими для розвитку підприємства, оскільки впродовж 2022 р. частка позикового капіталу збільшилась, а частка власного капіталу зменшилась, що в свою чергу знижує фінансову незалежність суб'єкта господарювання від зовнішніх кредиторів.

У складі структури власного капіталу найбільшу частку займає капітал у дооцінках протягом двох років: у 2021 році – 25,7% власного капіталу, у 2022 році – 23,5%. Також у структурі власного капіталу ПрАТ «Концерн Хлібпром» є: зареєстрований (пайовий) капітал та додатковий капітал. У динаміці їх величина залишається незмінною, а це показує «прогалини» у діяльності управлінського персоналу підприємства, оскільки варто розробити та

запровадити такі заходи, які дозволили б збільшити його величину, а це в свою чергу поліпшить рівень фінансового стану підприємства і значно знизить негативний вплив різного роду фінансових ризиків.

У складі структури позикового капіталу більшу частку займають поточні зобов'язання і забезпечення, зокрема у 2021 р. вони становили 33,2% від суми всього позикового капіталу, а у 2022 р. – 35,68%. У 2021 р. підприємство користувалося короткостроковими кредитами банку на 8309,0 тис. грн., а у 2022 р. спостерігаємо наявність кредиту в сумі 63496,0 тис. грн., що становить майже 7% від усіх поточних зобов'язань.

Найбільша частка в поточних зобов'язаннях належить кредиторській заборгованості за товари, роботи і послуги: у 2021 році – 19,1% від суми всіх поточних зобов'язань і забезпечень, а у 2022 році – 12,7%. Тобто в динаміці спостерігається її поступове зменшення майже на 6,4%. Меншою є частка поточних забезпечень: у 2021 р. це 3,6%, а у 2022 році – 3,7%, тобто зміни є незначними. Розрахунки з бюджетом, зі страхування, протягом року не змінилась, майже не змінилась і кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці.

Частка довгострокових зобов'язань і забезпечень зменшилась на 3301 тис. грн. (2,0%) у 2022 р. порівняно з 2021 р., у той час, коли поточні зобов'язання і забезпечення зросли на 2,4%.

Загалом ситуація на підприємстві є не дуже сприятливою, оскільки темпи зростання позикового капіталу є швидшими, ніж темпи зростання власного капіталу. Для цього управлінському персоналу ПрАТ «Концерн Хлібпром» необхідно звернути увагу на співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю.

Для оцінки фінансового стану підприємства необхідно розглянути показники ліквідності та платоспроможності. Для ПрАТ «Концерн Хлібпром» розрахунки таких показників здійснювалися на основі даних фінансової звітності за період 2021-2022 рр. (табл. 2.3).

Для визначення ліквідності балансу необхідно провести зіставлення розрахунків за групами активів і пасивів. Баланс є ліквідним, у разі дотримання співвідношення між групами активів та пасивів (формули 2.1-2.4).

$$А1 \geq П1, \quad (2.1)$$

$$А2 \geq П2, \quad (2.2)$$

$$А3 \geq П3, \quad (2.3)$$

$$А4 \leq П4, \quad (2.4)$$

Таблиця 2.3

Аналіз ліквідності балансу ПрАТ «Концерн Хлібпром»

за період 2021-2022 рр*

Ранжування активів балансу	2021 р. тис. грн	2022 р. тис. грн	Ранжування пасивів балансу	2021 р. тис. грн	2022 р. тис. грн
(А1) Абсолютно ліквідні активи	9456	35439	(П1) Найтерміновіші пасиви	226515	203469
(А2) Швидколіквідні активи	166904	171456	(П2) Короткострокові пасиви	8309	63496
(А3) Повільноліквідні активи	95759	125114	(П3) Довгострокові пасиви	57496	12405
(А4) Важколіквідні активи	513393	518733	(П4) Постійні пасиви	301352	322449
Баланс	850812	920343	Баланс	850812	920343

*розраховано автором

За даними ПрАТ «Концерн Хлібпром» у 2021 році:

А1 (9456 тис. грн.) ≤ П1 (26515 тис. грн.)

А2 (166904 тис. грн.) ≥ П2 (8309 тис. грн.)

А3 (95759 тис. грн.) ≥ П3 (57496 тис. грн.)

А4 (513393 тис. грн.) ≥ П4 (301352 тис. грн.)

За даними ПрАТ «Концерн Хлібпром» у 2022 році:

А1 (35439 тис. грн.) ≤ П1 (203469 тис. грн.)

А2 (171456 тис. грн.) ≥ П2 (63496 тис. грн.)

А3 (125114 тис. грн.) ≥ П3 (12405 тис. грн.)

А4 (518733 тис. грн.) ≥ П4 (322449 тис. грн.)

Аналізуючи проведені розрахунки, можна зробити висновок, що впродовж 2021-2022 років, ліквідність балансу ПрАТ «Концерн Хлібпром» не є

абсолютною. Це свідчить, що у підприємства недостатньо власних оборотних засобів, зокрема, грошових коштів, що забезпечує його фінансову стійкість.

Ліквідність підприємства визначають за допомогою системи показників, які визначають як фінансові коефіцієнти, до яких належать: коефіцієнт покриття, коефіцієнт загальної ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності. Характеристика та розрахунок зазначених коефіцієнтів ПрАТ «Концерн Хлібпром» представлено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Характеристика та розрахунок основних показників ліквідності ПрАТ «Концерн Хлібпром» за період 2021-2022 рр.*

Показники ліквідності	Характеристика показників	Методика розрахунку за ф. №1 «Баланс»	Оптимальне значення	2021 р.	2022 р.
Коефіцієнт покриття	Яка кількість одиниць оборотних активів припадає на одиницю поточних зобов'язань і забезпечень	ф.1 ряд. 1195 / ф.1 ряд.1695	≥ 1,5	0,97	1,03
Коефіцієнт загальної ліквідності	Яка кількість одиниць оборотних активів припадає на одиницю поточних та довгострокових зобов'язань і забезпечень	ф.1 ряд. 1195 / ф.1 ряд. (1595+1695)	≥ 1	0,50	0,57
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)	Яка частина поточних зобов'язань може бути за необхідності погашена терміново	ф.1 ряд.1165 / ф.1 ряд.1695	≥ 0,5	0,04	0,11

*розраховано автором

Для більш наочного сприйняття розрахованих показників відобразимо динаміку коефіцієнтів ліквідності ПрАТ «Концерн Хлібпром» на рис. 2.4.

Таким чином, розраховані показники ліквідності за 2021-2022 рр. менше нормативного значення, а це свідчить про низьку ліквідність ПрАТ «Концерн Хлібпром». Проте, позитивним є те, що розраховані коефіцієнти ліквідності у динаміці зростають.

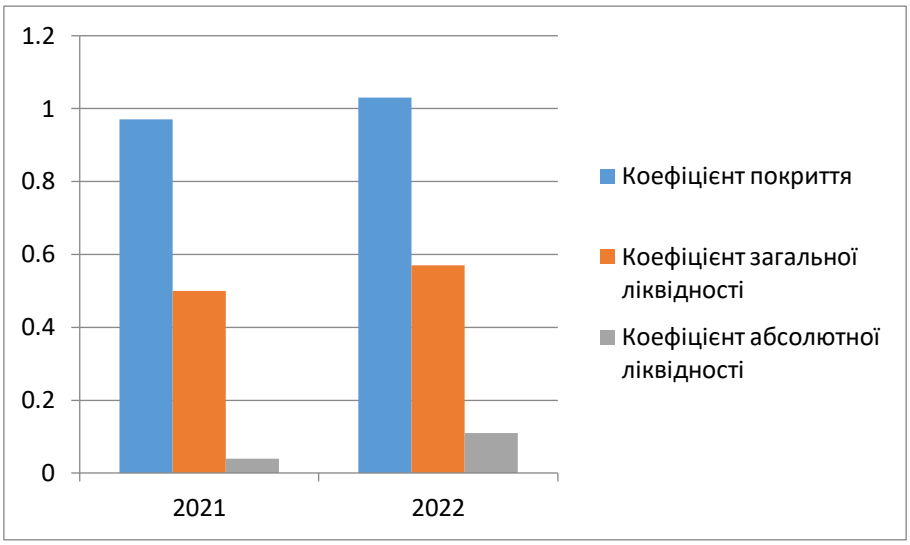

Рис. 2.4. Динаміка коефіцієнтів ліквідності ПрАТ «Концерн Хлібпром» за період 2021-2022 роки* (сформовано автором)

З метою покращення ефективності діяльності та фінансового стану ПрАТ «Концерн Хлібпром», рекомендовано керівництву, більш якісніше та ефективніше планувати грошові потоки, оскільки їх своєчасного та у достатній кількості генерування залежить платоспроможність підприємства, а також ліквідність активів.

Існує перелік показників (коефіцієнтів), які надають інформацію про рівень фінансової стійкості підприємства, структуру джерел фінансування активів та незалежність від зовнішніх джерел фінансування. Відносні показники фінансової стійкості ПрАТ «Концерн Хлібпром» розраховано на основі ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», та представлено у табл. 2.5.

Здійснивши розрахунки, результати яких представлено у табл. 2.5, можна зробити такі висновки про фінансову стійкість ПрАТ «Концерн Хлібпром».

Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) характеризує частку власності підприємства у загальній сумі коштів, інвестовану у його діяльність. Чим більше значення цього показника, тим менша залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. На ПрАТ «Концерн Хлібпром» цей показник нижче оптимального і склав 0,35.

Таблиця 2.5

Аналіз відносних показників фінансової стійкості

ПрАТ «Концерн Хлібпром» за період 2021 – 2022 роки*

Показники фінансової стійкості	Оптимальне значення	2021 р.	2022 р.	Відхи-лення (+, -)
Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності, концентрації власного капіталу)	≥ 0,5	0,35	0,35	-
Коефіцієнт фінансової залежності	< 1	2,82	2,85	+0,03
Коефіцієнт фінансової стійкості	< 1	0,55	0,54	-0,01
Коефіцієнт довгострокового залучення капіталу	-	0,11	0,02	-0,09
Коефіцієнт концентрації поточної заборгованості	0,4-0,6	0,65	0,65	-
Коефіцієнт фінансового левериджу	1-2	1,82	1,85	0,03
Коефіцієнт маневреності оборотних активів	-	0,04	0,12	+0,08
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0,3	1,13	1,19	+0,06

*розраховано автором

Коефіцієнт фінансової незалежності є оберненим до показника автономії і показує, яка сума загальної вартості майна підприємства припадає на 1 грн власного капіталу. При значенні показника наближеного до 1 (або 100%), це означає, що власники повністю фінансують своє підприємство. У випадку ПрАТ «Концерн Хлібпром», значення цього показника більше 2 і спостерігається тенденція до зростання.

Коефіцієнт фінансової стійкості визначають співвідношенням власного і залученого капіталу. Його зростання в динаміці свідчить про посилення незалежності підприємства від кредиторів, тобто про підвищення його фінансової стійкості. Оптимальний рівень цього коефіцієнта < 1, що відповідає по ПрАТ «Концерн Хлібпром», у 2021 р. – 0,55, а в 2022 р. – 0,54.

Всі інші відносні показники фінансової стійкості відповідають оптимальному рівню.

Таким чином, проведений аналіз фінансової стійкості ПрАТ «Концерн Хлібпром», свідчить про відносну стійкому фінансовому стані, тобто частково

залежить від зовнішніх кредиторів, це показує коефіцієнт фінансової залежності, який значно перевищив оптимальний рівень.

Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті проявляється, насамперед, у швидкості обороту його коштів. Аналіз ділової активності полягає в дослідженні рівнів і динаміки різноманітних коефіцієнтів оборотності, основними з якиє такі, що згруповані та розраховані для ПрАТ «Концерн Хлібпром» у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз ділової активності

ПрАТ «Концерн Хлібпром» за період 2021 – 2022 роки*

Показники ділової активності	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+, -)
Коефіцієнт оборотності активів	1,73	1,85	+0,12
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	5,4	5,02	-0,38
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	11,1	18,02	+6,92
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	6,51	8,37	+1,86
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	11,36	8,42	-2,94
Коефіцієнт оборотності основних засобів	2,97	3,41	+0,44
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	4,89	5,28	+0,39

*розраховано автором

Коефіцієнт оборотності активів показує швидкість обороту всіх активів підприємства, тобто кількість здійснених ними оборотів за досліджуваний період. На ПрАТ «Концерн Хлібпром» у 2022 р. коефіцієнт зріс на 0,12 порівняно з 2021 р.

Коефіцієнт оборотності оборотних засобів показує швидкість обороту оборотних активів за досліджуваний період, і як свідчить аналіз, у 2022 р. вона знизилась на 0,38.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує число оборотів, здійснених дебіторською заборгованістю за аналізований період. На ПрАТ «Концерн Хлібпром» цей показник збільшився на 6,92 у 2022 р. порівняно з 2021 р.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості - показник швидкості обороту кредиторської заборгованості. За період 2021 р. та 2022 р. він зріс на 1,86.

Звернемо увагу на значення періодів оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей підприємства. На ПрАТ «Концерн Хлібпром» більшим є значення періоду оборотності дебіторської заборгованості, це свідчить про низький рівень платежів з боку дебіторів.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів відображає швидкість обороту запасів (сировини, матеріалів, НЗВ, готової продукції на складі, товарів). У 2022 р. вона знизилась на 2,94.

Коефіцієнт оборотності основних засобів показує швидкість обороту основних засобів підприємства за аналізований період. І за цим показником відбулося зниження оборотності на 0,44.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу відображає активність використання власного капіталу. Цей показник оборотності збільшився на 0,39 у 2022 р. порівняно з 2021 р.

Таким чином, спостерігаємо, що відносні показники ділової активності характеризують ефективність використання ресурсів (майна) підприємства.

«Оцінити ефективність здійснення господарської діяльності можна за допомогою розрахунку рентабельності за такими групами: показник рентабельності щодо реалізації; показник рентабельності щодо активів; показник рентабельності щодо власного капіталу і зобов’язань; показник рентабельності витрат і продукції» [12].

Визначимо основні показники рентабельності ПрАТ «Концерн Хлібпром» за 2021-2022 рр. із вищезазначених груп. Результати розрахунків показників рентабельності представимо в табл. 2.7.

Розраховані коефіцієнти рентабельності засвідчили низький рівень ефективності діяльності підприємства, оскільки їх значення суттєво не відповідає нормативним.

Рентабельність активів показує, скільки прибутку припадає на 1 грн. активів та характеризує ефективність управління активами підприємства. За досліджуваний період рентабельність склала 0,02, що значно нижче нормативного значення та не змінювалась впродовж цього часу.

Таблиця 2.7

Основні показники рентабельності ПрАТ «Концерн Хлібпром»

за період 2021-2022 рр.*

Назва показника	Формула розрахунку	Нормативне значення	Фактичне значення	
			2021 рік	2022 рік
Коефіцієнт рентабельності активів	Кра = Чистий прибуток/ Підсумок балансу	> 0,1	0,02	0,02
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	Крвк = Чистий прибуток/ Власний капітал	> 0,125	0,06	0,07
Коефіцієнт рентабельності основних засобів	Кроз = Чистий прибуток/ Основні засоби	> 0,1	0,02	0,03
Коефіцієнт рентабельності продажів	Крпр = Чистий прибуток/ Чистий дохід від реалізації	> 0,08	0,01	0,01

*розраховано автором за даними ПрАТ «Концерн Хлібпром»

Рентабельність власного капіталу показує величину одержаного прибутку у розрахунку на 1 грн. капіталу власників. Рентабельність власного капіталу у 2021 р. становила 0,06, а в 2022 р. – 0,07, що значно нижче нормативного значення.

Рентабельність основних засобів характеризує величину прибутку, що припадає на 1 грн. основних засобів. І знову ж таки розрахований показник нижче нормативного значення, і склав у 2021 р. - 0,02, а в 2022 р. – 0,03.

Рентабельність продажу характеризує розмір прибутку, який отримує підприємство з кожної гривні від продажу продукції. У 2021 р. та 2022 р. цей показник становив 0,01, що також нижче нормативного значення.

Провівши коефіцієнтний аналіз та розрахувавши показники рентабельності на ПрАТ «Концерн Хлібпром», можна зазначити, що підприємство фінансово не зовсім стійке, оскільки більшість показників не відповідають нормативному значенню. Проте, така ситуація ще більше повинна спонукати керівництво та управлінський персонал шукати шляхи для покращення фінансового стану підприємства.

2.3. Методичні аспекти контролю та комплексної оцінки фінансового стану підприємства

У процесі поточного та оперативного контролю за фінансовою діяльністю підприємства використовуються показники, які пов’язані з фінансовим розвитком підприємства. Вони формуються безпосередньо на самому підприємстві за такими двома блоками:

- система внутрішніх нормативів, регулюючих фінансовий розвиток підприємства;
- система планових показників фінансового розвитку підприємства.

До системи внутрішніх нормативів включаються нормативи окремих видів активів підприємства, нормативи співвідношення окремих видів активів і структура капіталу, нормативи питомих витрат фінансових ресурсів тощо.

До складу системи планових показників фінансового розвитку підприємства відноситься вся сукупність показників поточних і оперативних фінансових планів.

Загалом оцінка фінансового стану залежить від рівня доходу і прибутку підприємства, структури капіталу і активів. Ці фактори визначають рівень фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, ефективності використання капіталу. Зовнішні фактори опосередковано впливають на загальну оцінку фінансового стану. Наприклад, екзогенні фактори, на загальний рівень фінансового стану вливають не напряму, оскільки кількісний вираз впливу того чи іншого фактору неможливий, але указані фактори безпосередньо впливають на внутрішнє середовище функціонування підприємства, а показники, що його характеризують напряму впливають на фінансовий стан підприємства.

Нестача або неправильне формування та використання активів може стати головною причиною несвоєчасної оплати заборгованості постачальникам за отримані сировину і матеріали, неповного та неритмічного забезпечення підприємницької діяльності необхідними ресурсами, а відповідно і погіршення

результатів виконання підприємством своїх зобов'язань перед кредиторами. Забезпеченість підприємства активами в межах розрахункової потреби та їх раціональне використання створюють широкі можливості для подальшого поліпшення кількісних і якісних показників господарювання.

Єдиної стандартизованої методики щодо комплексного та тематичного оцінювання фінансового стану підприємства не існує. Найчастіше науковці та практики виділяють три основні методи: метод комплексної оцінки, коефіцієнтний метод та інтегральний метод. На рис. 2.5, представлено переваги та недоліки методів оцінки фінансового стану підприємства.

Рис. 2.5. Переваги та недоліки основних методів оцінки фінансового стану підприємства [33]

Метод комплексної оцінки забезпечує формування загальних висновків щодо ефективності діяльності підприємства. Таку оцінку проводять за допомогою зведення кількісних та якісних показників до інтегрального параметру. Такі показники відображають різні аспекти діяльності підприємства. Комплексна оцінка фінансового стану надає можливість визначити місце підприємства у економічному середовищі та показує рівень його конкурентоспроможності.

Коефіцієнтний метод проводиться з використанням розрахунків та визначенням коефіцієнтів, які розкривають усі напрями діяльності підприємства та враховують фактори внутрішнього та зовнішнього впливу на фінансовий стан підприємства.

Інтегральний метод допомагає спостерігати за зміною одного інтегрального показника у динаміці, що суттєво спрощує проведення аналізу. Оцінка здійснюється на основі зведення узагальнених показників діяльності підприємства, таких як, платоспроможність, фінансова стійкість, незалежність, до інтегрального.

Сучасний етап передбачає для оцінки фінансового стану підприємства застосовувати прийоми горизонтального, вертикального, факторного, порівняльного та коефіцієнтного аналізу. Характеристика указаних прийомів оцінки фінансового стану узагальнена у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Характеристика основних прийомів оцінки фінансового стану [33]

Прийоми	**Характеристика**
Горизонтальний (часовий)	«Здійснюється порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом» [33].
Вертикальний (структурний)	«Визначення структури фінансових показників з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат» [33].
Трендовий	«Порівняння кожної позиції звітності з низкою попередніх періодів та визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників, очищеної від впливу індивідуальних особливостей окремих періодів (за допомогою тренду здійснюється екстраполяція найважливіших фінансових показників на перспективний період, тобто перспективний прогнозний аналіз фінансового стану)» [33].
Відносних показників (коефіцієнтів)	«Розрахунок відношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язків» [33].
Факторний аналіз	«Визначення впливу окремих чинників (причин) на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження» [33].

Таким чином, порівняльна характеристика методів оцінки фінансового стану підприємства дає можливість визначити переваги і недоліки запропонованих методів. Врахувавши це, для проведення більш комплексної оцінки фінансового стану підприємства, керівництвом буде доцільно поєднувати різні методики, щоб отримати більш детальну інформацію про стан капіталу підприємства.

Висновки до розділу 2

За результатами проведеного дослідження, можна зробити висновки, що під час оцінки фінансового стану підприємства, використовують різні методи і прийоми проведення аналізу. Методика аналізу, а саме, вибір видів, прийомів і моделей оцінки фінансового стану, залежить від стратегії розвитку, яку обирає підприємство. Здійснюючи оцінку фінансового стану, доцільним є формування алгоритму застосування системи методичних підходів, що надасть можливість об’єктивно оцінити фінансовий стан підприємства за різними напрямками діяльності та забезпечить прийняття управлінських рішень щодо усунення проблемних аспектів діяльності та сприятиме максимізації ринкової вартості капіталу.

Проведений аналіз фінансового стану ПрАТ «Концерн хлібпром» показує його як відносно стабільний, оскільки не всі розраховані показники відповідають оптимальному рівню. Оцінка фінансового стану надала можливість виявити слабкі сторони діяльності та запропонувати доцільні управлінські рішення щодо зміни ситуації.

Аналіз фінансового стану підприємства є необхідним, оскільки дає інформацію про якісну та кількісну оцінку зміни показників у динаміці і допомагає керівництву прийняти управлінські рішення щодо планування та прогнозування діяльності у довгостроковому та короткостроковому періодах.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПРАТ «КОНЦЕРН ХЛІБПРОМ»

3.1. Стратегічний аналіз конкурентоспроможності підприємства

Загальне бачення стратегічного аналізу визначає його як комплексне дослідження всієї економічної системи за такими параметрами, що визначають її майбутній стан.

Основна мета стратегічного аналізу конкурентоспроможності потенціалу суб'єкта господарювання полягає у виявленні, як позитивних, так і негативних факторів, що можуть вплинути на формування і розвиток складових потенціалу в конкретному середовищі.

Одним із найбільш поширених інструментів стратегічного аналізу потенціалу підприємства у конкурентній боротьбі вважається метод SWOT-аналізу, який з англійського перекладу означає «Сильні сторони – Слабкі сторони – Можливості – Загрози».

Необхідно зазначити, що груповий SWOT-аналіз може вважатися досить коректною формою аналізу. В деякій мірі він є подібним до галузевого аналізу Майкла Портера, тобто «аналізу п'яти сил» (рис. 3.1).

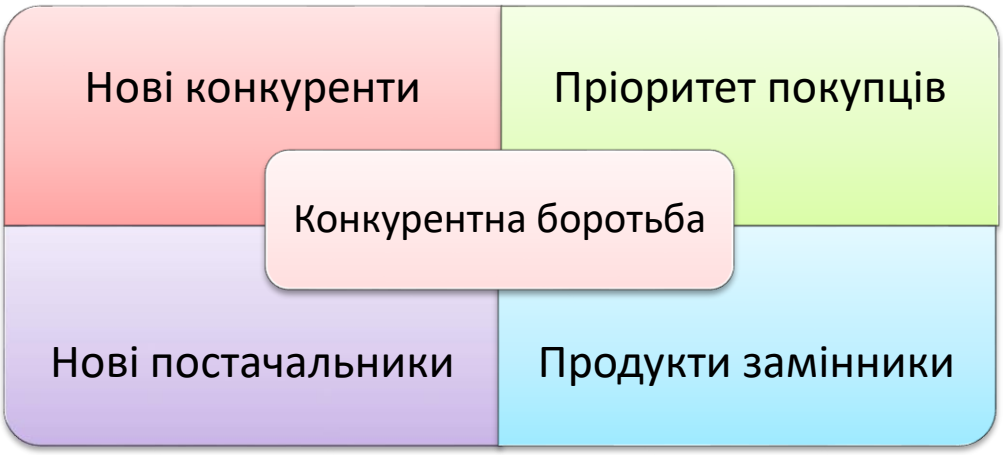

Рис.3.1. Модель стратегічного галузевого аналізу Майкла Портера [19]

Стратегічний аналіз повинен бути основою для прийняття та розгортання корпоративних стратегій і операційних процесів для їх реалізації на різних рівнях, уряду, галузі підприємства. З огляду на це, майбутня конкурентоспроможність продукції вітчизняного виробника хліба та хлібобулочних виробів на ринку, буде залежати від здатності власників та управлінського персоналу цих підприємств, здійснювати контроль за собівартістю товарної продукції та шукати напрями щодо її мінімізації.

Застосовуючи елементи SWOT- аналізу забезпечується сприяння щодо:

- перетворення слабких сторін на сильні сторони, а потенційних загроз на можливості;

- розвитку сильних позицій за наявності обмежених можливостей.

SWOT- аналіз передбачає виконання певного алгоритму дій, а саме:

1. Проведення ідентифікації та вивчення факторів зовнішнього середовища підприємства з метою виявлення поточних або потенційних загроз та своєчасне запобігання збиткам внаслідок їхньої можливої дії.

2. Проведення ідентифікації та вивчення факторів зовнішнього середовища підприємства з метою виявлення поточних або потенційних можливостей, які важливі для того, щоб запобігти загрозам і зміцнити конкурентні позиції.

3. Проведення ідентифікації та аналізу сильних сторін складових потенціалу – тобто, конкурентних переваг підприємства.

4. Проведення ідентифікації та аналізу слабких сторін потенціалу підприємства.

5. Здійснення узгодження сильних (слабких) сторін з можливостями (загрозами) їхнього позиціонування на площині двомірної SWOT- матриці та розробка стратегії підвищення конкурентоспроможності згідно однієї з 4-х можливих позицій у матриці, а саме:

1) «зовнішні можливості + сильні сторони» - напрацювання стратегії використання сильних сторін для реалізації можливостей;

2) «зовнішні загрози + сильні сторони» - напрацювання стратегії використання сильних сторін для нейтралізації загроз;

3) «зовнішні можливості + слабкі сторони» - напрацювання стратегії реалізації можливостей для подолання слабких сторін;

4) «зовнішні загрози + слабкі сторони» - напрацювання стратегії скорочення діяльності у даному ринковому середовищі.

SWOT- аналіз дозволяє провести детальний аналіз не тільки зовнішнього середовища, а й внутрішнього. SWOT-аналіз ПрАТ «Концерн Хлібпром» представлено у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

SWOT- аналіз ПрАТ «Концерн Хлібпром»*

	Сильні сторони	***Слабкі сторони***
Внутрішні фактори	1.Доволі широкий асортимент продукції 2. Достатньо відомий бренд 3.Наявність власних потужностей по виробництву борошна 4. Висока частка вітчизняного ринку 5.Активна зовнішньоекономічна діяльність 6. Лояльна цінова політика 7. Прибуткова діяльність 8. Розвинена збутова мережа 9. Широка мережа власних філій	1.Зниження обсягів реалізації продукції 2.Слабка маркетингова та рекламна підтримка 3.Нестача інноваційних технологій 4.Висока залежність від державного регулювання галузі 5. Високі витрати на виробництво
	Можливості	***Загрози***
Зовнішні фактори	1. Зниження бар'єрів виходу на ринок ЄС 2.Зростання попиту на хліб та хлібобулочну продукцію 3.Впровадження інноваційних технологій 4. Державна інформаційна та фінансова підтримка	1. Військові дії та військовий стан в Україні 2.Зростаня політико-економічної кризи 3.Посилення конкуренції на ринку виробництва хліба та хлібобулочних виробів 4. Підвищення вартості сировини 5. Зростання державного впливу на сферу виробництва хліба 6. Девальвація національної валюти 7. Зниження платоспроможності потенційних споживачів

*розроблено автором

Проведений SWOT-аналіз на ПрАТ «Концерн Хлібпром» вказує на наявність у внутрішньому середовищі як сильних, так і слабких сторін, а у

зовнішньому середовищі як загроз, так і можливостей. Для вибору необхідної стратегії розвитку товариства необхідно побудувати матрицю SWOT-аналізу в табл. 3.2.

Таблиці 3.2

Матриця SWOT-аналізу ПрАТ «Концерн Хлібпром»*

Можливості + Сильні сторони	Можливості + Слабкі сторони
4+9=13	4+5=9
Загрози + Сильні сторони	Загрози + Слабкі сторони
7+9=16	7+5=12

*розраховано автором

Перевага загроз у зовнішньому середовищі і сильних сторін у внутрішньому середовищі вказують на те, що на ПрАТ «Концерн Хлібпром» вибрана стратегія обмеженого зростання. Така стратегія направлена на забезпечення сталого розвитку ПрАТ «Концерн Хлібпром» з урахуванням негативного впливу факторів зовнішнього середовища. Підприємству необхідно працювати над посиленням своєї конкурентоспроможності, розвитком внутрішнього потенціалу та усуненням слабких сторін.

Основними перевагами SWOT-аналізу є: зіставлення загроз та можливостей ринку із сильними та слабкими сторонами; вироблення стратегії діяльності підприємства; можливість періодично проводити діагностику ринку.

Серед недоліків SWOT-аналізу визначається недостатнє врахування факторів ризиків зовнішнього середовища; значний час для його проведення та висококваліфікований кадровий потенціал; дещо суб’єктивна оцінка.

Також одним із ефективних інструментів стратегічного управління, яке дозволяє визначити проблемні питання у діяльності підприємства є система збалансованих показників. Саме вона дозволяє оцінити стан таких сфер концерну як фінансова, кадрова, маркетингова та внутрішні бізнес-процеси. За її результатами підприємство може визначати власні слабкі сторони та вживати заходи, які направлені на їх усунення.

«Збалансованість системи показників полягає в дії механізму взаємозв’язку між кількісними та якісними показниками, стратегічним і

операційним рівнями управління, минулими й майбутніми результатами, а також між внутрішніми й зовнішніми аспектами діяльності підприємства. Процес знаходження збалансованості пов'язаний з досягненням тісної погодженості між особистими й організаційними цілями» [18].

Збалансована система показників являє собою комплексну систему оцінки діяльності, що відображає стратегію підприємства у розрізі конкретних цілей, завдань та ініціатив, показників, які згруповані за такими напрямами:

- зовнішня фінансова перспектива;
- перспектива клієнтів;
- перспектива внутрішніх бізнес-процесів;
- перспектива освіти та зростання.

Послідовність етапів збалансованої системи показників представлена на рис. 3.2.

Рис. 3.2. Етапи формування збалансованої системи показників на підприємстві

Представлені характеристики збалансованої системи показників свідчать про переваги цього методу порівняно з іншими, про важливість його запровадження як новітнього методу управління, що сприяє виходу підприємства з кризового стану, можливостей подальшого розвитку та підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності. Власне цей метод і активізує соціальну складову організаційного механізму функціонування підприємств в складних умовах господарювання.

3.2. Шляхи покращення показників фінансового стану підприємства

Забезпечення ефективного управління і покращення показників фінансово-майнового стану на підприємстві досягається за допомогою розробки та забезпечення реалізації основних напрямків удосконалення фінансового та майнового становища. Такі напрями мають бути адаптовані до особливостей та цілі функціонування, фінансово-господарської діяльності підприємства, аспекту функціонування на ринку, мети збутової політики, особливостей та якості управління, основних завдань стратегії його розвитку.

Існує велика кількість напрямків, які забезпечують підвищення ефективної діяльності підприємства, серед яких:

- вибір ефективних методів управління фінансовою діяльністю підприємства;
- підвищення і активізація ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності;
- оптимізація поточних витрат підприємства;
- підвищення конкурентоспроможності продукції.

Застосування указаних напрямів забезпечують прибуткову та ефективну діяльність підприємства. Найважливіший напрям покращення фінансового стану – це мобілізація внутрішніх резервів підприємства, як явних, так і прихованих. Постійний пошук резервів, що забезпечать покращення

фінансового стану підприємства, може здійснюватися шляхом детального аналізу складових його діяльності.

Для покращення фінансового стану підприємства необхідні такі напрями, що позитивно вплинуть на фінансовий стан та підвищать його. В першу чергу, щоб підвищити фінансовий стан підприємства, необхідно знайти відповідне співвідношення власного та позикового капіталу, що забезпечить мінімальний фінансовий ризик при максимальній рентабельності власного капіталу. Оптимізація ліквідності підприємства реалізується за допомогою оперативного механізму фінансової стабілізації – системи заходів, спрямованих, з однієї сторони, на зменшення фінансових зобов'язань, а з іншої сторони – на збільшення грошових активів, які забезпечують ці зобов'язання.

Щоб забезпечити просування власної продукції необхідно звернути увагу на такий процес, як маркетинг, який в умовах конкурентності є дуже актуальним варіантом для збуту продукції підприємства.

Також для поліпшення фінансового стану є збільшення грошових коштів на підприємстві, що призведе до зростання коефіцієнту абсолютної ліквідності. Це забезпечить підприємству можливість отримувати кредити в банку для фінансування поточної діяльності, які надаються лише платоспроможним суб'єктам господарювання та мають показник абсолютної ліквідності, що відповідає нормативному значенню.

Ще одним напрямом покращення фінансового стану підприємства можуть стати виробництво та розробка нових видів продукції, яка зацікавить споживача.

Необхідно зазначити, що фінансовий стан підприємства не може вважатися стійким, якщо воно не отримує прибутку у розмірах, що забезпечують необхідний приріст фінансових ресурсів, які спрямовані на зміцнення матеріально-технічної бази підприємства і його соціальної сфери. При цьому пошук резервів, що можуть бути використані для покращення фінансового стану підприємства, здійснюється шляхом аналізу всіх сфер діяльності.

Високий рівень показників фінансово-майнового стану підприємства вказує на таке становище фінансових ресурсів та відповідно такий ступінь використання цих ресурсів, при якому, підприємство може легко маневрувати грошовими коштами, здатне забезпечити безперебійний виробничий процес та процес збуту продукції та витратити на розширення діяльності і запровадження нових технологій.

Система заходів, яка передбачає підтримку фінансового стану на достатньо високому рівні, повинна передбачати наступне:

- здійснення постійного моніторингу внутрішнього та зовнішнього стану підприємства;
- розробка заходів щодо зниження зовнішніх ризиків для підприємства;
- розробка попередніх планів у разі виникнення проблемних ситуацій та вжиття превентивних заходів для їхнього забезпечення;
- запровадження планів практичних заходів під час виникнення форс-мажору, прийняття нетипових рішень у випадку відхилення розвитку ситуації;
- координація дій всіх учасників та контроль за виконанням розроблених заходів і їхніми результатами.

Заходи, що спрямовані на покращення фінансово-майнового стану, повинні включати в себе:

- вивчення попиту на продукцію, яка виготовляється та максимально розширити ринок, на якому функціонує підприємство;
- аналіз складових собівартості продукції та визначення шляхів її зниження;
- виявлення наднормових запасів, які запустити у господарський оборот або реалізувати;
- вивчення розміру та складових дебіторської заборгованості з метою її зменшення;
- оцінка можливостей отримання довгострокових позик;
- аналіз платежів з прибутку, включених до складу першочергових, з метою недопущення нераціональних виплат;

- контроль за фінансовим станом підприємства та дотриманням напрацьованої фінансової стратегії.

«По-перше, одним із найбільш розповсюджених шляхів удосконалення фінансового стану підприємства є своєчасне подання менеджерам підприємств достовірних даних про реальний стан підприємства. Ці дані в повному масштабі показують, які проблеми існують на даному підприємстві. По-друге, для прийняття ефективних управлінських рішень менеджери підприємства після аналізу отриманих даних повинні зробити порівняльний аналіз таких же показників інших подібних підприємств – конкурентів даного підприємства. Порівнюючи підприємства, з'являється більш точна картина про конкурентоздатність підприємства серед інших підприємств, а в умовах ринкової економіки дуже важливо, щоб підприємство було конкурентоспроможним» [2].

Отже, основна мета дослідження фінансового стану підприємства полягає у оперативному прийнятті управлінських рішень з ціллю уникнути фінансову кризу, швидко реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища, здійсненні заходів, які спрямовані на відновлення і підвищення платоспроможності підприємства, збільшення прибутковості при відповідному рівні ліквідності і фінансової стійкості.

Для зовнішніх користувачів отримання показників, як результату аналізу фінансового стану є достатнім. А для внутрішніх користувачів важливим є виявлення резервів підвищення ліквідності, які аналітики можуть визначити за допомогою розрахунку впливу факторів на зміну загального коефіцієнта ліквідності. Фактори, що впливають на зміну ліквідності, представлені у табл. 3.3.

Проведені аналітичні процедури фінансово-майнового стану ПрАТ «Концерн Хлібпром» за період 2021-2022 рр., дозволяють зробити висновки, що він характеризується не високим рівнем показників. Це може бути обумовлено тим, що на початку своєї діяльності не зовсім правильно обрало фінансову стратегію свого розвитку.

Таблиця 3.3

Фактори впливу на зміну ліквідності*

Фактори, що впливають на збільшення ліквідності	Фактори, що впливають на зменшення ліквідності
– одержання довгострокового кредиту	– погашення довгострокових позик
– інвестування капіталу	– грошові виплати
– прибутки	– збитки
– амортизаційні відрахування	– податки на дохід від оцінки активів
– скорочення дебіторської заборгованості	– інвестиції в основні засоби
– повернення наданих позик	– погашення короткострокових кредитів
– продаж необоротних активів	– використання резервного капіталу

*джерело [25]

Потрібно було заходи спрямовувати на: поглиблений аналіз кредиторської заборгованості у динаміці з ціллю визначення способів та джерел її погашення; проведення аналізу структури дебіторської заборгованості, причин її виникнення та можливості її погасити; забезпечення відповідного рівня самофінансування розвитку виробництва, використовуючи одержаний прибуток, за рахунок оптимізації системи оподаткування і проведення ефективної амортизаційної політики.

Під час дослідження виявлено деякі проблемні питання фінансового стану ПрАТ «Концерн Хлібпром, тому керівництву необхідно прийняти такі управлінські рішення, які б забезпечили: покращення управління власними оборотними коштами; розробку ефективної політики управління грошовими потоками (це розробка платіжного календаря та касового бюджету); покращення управління оборотними активами підприємства, з метою оптимізації запасів; зниження фінансових зобов’язань за допомогою зменшення суми постійних витрат, зменшення рівня змінних витрат; продовження термінів погашення кредиторської заборгованості за товари (роботи, послуги).

Однією з проблем ПрАТ «Концерн Хлібпром» є зношеність основних засобів, при цьому сума зносу складає третину від їх первісної вартості. Це може призвести до виникнення різних збоїв у процесі виробництва, а це

спричиняє надлишкові витрати і збитки. Саме тому, управлінському персоналу рекомендується здійснити інвестування вільних коштів у основні засоби, що убезпечить від внутрішніх ризиків.

Потрібно зазначити, що у складі оборотних активів, достатньо вагому частку складають запаси, що є вкрай негативним для фінансово-майнового стану підприємства, оскільки посилюються ризики надлишкових витрат від знецінення чи псування запасів, а також додаткові витрати на їх зберігання.

Важливою проблемою фінансового стану ПрАТ «Концерн Хлібпром» є оптимізація співвідношення розмірів дебіторської і кредиторської заборгованості. Дослідженням виявлено, що кредиторська заборгованість перевищує дебіторську заборгованість, а це є загрозливим для економічної стійкості підприємства, оскільки автоматично впливає на погіршення значень основних індикаторів фінансової стійкості. Так, збільшення кредиторської заборгованості призводить до збільшення поточних зобов'язань, а це в свою чергу – до зменшення показників фінансової стабільності та збільшення фінансового ризику.

З метою збільшення прибутковості та рентабельності на ПрАТ «Концерн Хлібпром» можна запропонувати такі рекомендації керівництву:

- нарощувати обсяги виробництва та реалізації продукції:
- здійснювати заходи пов'язані з підвищенням продуктивності праці;
- зменшити витрати на виробництво готової продукції;
- налагодження кваліфікованого ведення цінової політики;
- забезпечити грамотну побудову системи договірних відносин з постачальниками та покупцями;
- забезпечення ефективної системи маркетингу, яка буде спрямована на збут продукції, що користується попитом та є високорентабельною;
- налагодження виробничого процесу з можливістю швидкої заміни технології у разі зміни асортименту продукції;
- організація постійного моніторингу ринку, поведінки конкурентів та споживачів.

Таким чином, проведені аналітичні процедури фінансового та майнового стану ПрАТ «Концерн Хлібпром», показали, що впродовж досліджуваного періоду, займає не досить високу позицію за рівнем показників фінансово-майнового стану, підтвердженням цього є фінансова залежність підприємства від запозичених коштів. Для підвищення рівня якості управління фінансовим станом ПрАТ «Концерн Хлібпром», пропонується проводити моніторинг та операційний аналіз фінансового стану із врахуванням специфіки функціонування галузі.

Висновки до розділу 3

Стратегічний аналіз та система збалансованих показників дозволяють оцінити стан різних сфер підприємства. За результатами таких досліджень, підприємство може визначати власні слабкі сторони і вживати заходи, які спрямовані на їх усунення.

Проведений аналіз показників фінансової стійкості на ПрАТ «Концерн Хлібпром», свідчить про недостатню платоспроможність підприємства. З метою покращення ефективності діяльності і фінансового стану, керівництву доцільно проводити якісне планування грошових потоків, оскільки від своєчасного їх генерування залежить платоспроможність підприємства в цілому та ліквідність активів зокрема.

За умов своєчасного прийняття рішень і запровадження заходів, які спрямовані на покращення фінансового стану у довгостроковому періоді, підприємство спроможне поліпшити свій фінансово-майновий потенціал. Виникає потреба у забезпеченні стабільного положення на ринку та ділової репутації в умовах достатньо високої конкуренції. Відповідно, здійснення аналізу фінансового стану підприємства з однієї сторони є результатом функціонування підприємства, а з іншого – відкриває перспективи його подальшого розвитку.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження формування інформаційної бази для аналізу та контролю фінансового стану підприємства на прикладі ПрАТ «Концерн Хлібпром» дозволяє сформувати такі висновки.

ПрАТ «Концерн Хлібпром» є виробником хліба та хлібобулочних виробів, кондитерської продукції та тістових напівфабрикатів. Діяльність компанії підтримують провідні міжнародні організації. ПрАТ «Концерн Хлібпром» увійшов у сотню компаній з найвищим рівнем корпоративного управління.

Фінансовий стан підприємства є комплексним поняттям, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин суб'єкта господарювання та визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Фінансовий стан характеризує забезпеченість власними оборотними коштами, оптимальне співвідношення запасів з потребами виробництва, своєчасне проведення розрахункових операцій, загалом платоспроможність підприємства.

Аналіз фінансової стійкості та стабільності підприємства є дуже важливими показниками фінансово-майнового стану суб'єкта господарювання, оскільки саме вони визначають характеристику стану господарських засобів (джерел їх формування) підприємства, тим самим забезпечують гарантією щодо стабільної платоспроможності та можливості вчасно розрахуватися за зобов'язаннями, що виникли внаслідок минулих подій.

В системі обліку формується необхідна інформація для контролю, аналізу і подальшого регулювання всіх господарських процесів на підприємстві. Головною відмінністю даних бухгалтерського обліку є обов'язкова документальна фіксація всіх господарських операцій.

Фінансова звітність є основною інформаційною базою для проведення аналізу та контролю фінансового стану підприємства. Показники фінансової

звітності взаємопов’язані між собою. Головна їх цінність полягає у своєчасній та якісній оцінці фінансового стану підприємства.

Результати проведеного дослідження дозволяють зробити висновки, що при оцінці фінансового стану підприємства, можуть бути використані різні методи, прийоми та способи проведення аналізу, які визначає саме підприємство.

Проведений аналіз фінансового стану ПрАТ «Концерн хлібпром» довів, що його фінансовий стан не зовсім стабільний, що підтверджують розраховані показники, які не повністю відповідають нормативним значенням.

Аналіз показників фінансового стану ПрАТ «Концерн хлібпром» показав, що у структурі активів підприємства більшу частину займають необоротні активи, а в джерелах формування – поточні зобов’язання. Порівнюючи заборгованість, яка виникла у підприємства на період, який підлягав дослідженню, 2021-2022 рр., розмір кредиторської заборгованості більше, ніж дебіторської. Дехто з науковців визначають це, як раціональне використання коштів, оскільки підприємство залучає в оборот більше коштів, ніж відволікає з обороту.

Розрахунок таких показників, як ліквідність, ділова активність та фінансова стійкість, надав змогу визначити, у результаті чого підприємство є фінансово залежним від позичальників та відповідно не повною мірою незалежним та фінансово стійким, платоспроможним.

Для забезпечення покращення фінансового стану, запропоновано здійснювати такі заходи як стратегічний аналіз та оцінювати фінансовий стан підприємства за допомогою системи збалансованих показників, яка реально дозволяє оцінити стан різних сфер суб’єкта господарювання.

Аналіз фінансового стану підприємства є важливим, оскільки надає інформацію про оцінку зміни показників у динаміці. А достовірна оцінка фінансового стану підприємства виявляє слабкі сторони діяльності і сприяє забезпеченню прийняття ефективних управлінських рішень щодо покращення його фінансового стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. Ірпінь : Університет ДФС України. 2021. 388 с. URL: https://api-ir.dpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b287a3a5-34d3-4fee-a00d-8d2221173f70/content

2. Валюх А.В., Зайцев О.В. Аналіз та напрями поліпшення фінансового стану підприємств України. Інфраструктура ринку. Гроші, фінанси і кредит. Випуск 28. 2019. С. 255-262. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2019/28_2019_ukr/40.pdf

3. Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах: НП(С)БО 6, затверджене Міністерством фінансів України від 28.05.1999 р. № 137. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99#Text (дата звернення 21.08.2023 р.)

4. Витрати: НП(С)БО 16, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text (дата звернення: 11.06.2023 р.)

5. Гнилицька Л.В. Сучасні шляхи організації обліково-аналітичного забезпечення функціонування системи економічної безпеки підприємства. Зовнішня торгівля. Економічна безпека. С. 20-27. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/197236019.pdf

6. Гудзенко Н.М., Коваль Н.І., Плахтій Т.Ф. Вплив інформаційних потреб користувачів на структуру та наповнення фінансової звітності. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. № 5. 2018. С. 102-113. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/efmapnp_2018_5_10.pdf.

7. Гужавіна І.В. Вдосконалення методики аналізу та визначення фінансового стану підприємства. Наукові записки. Серія «Економіка». Вип. 20. 2012. С. 110-114. URL: https://ecj.oa.edu.ua/articles/2013/n20/23.pdf

8. Денисенко М.П., Зазимко О.В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. Агросвіт. № 10. 2015. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/10_2015/10.pdf

9. Довгань Ю.В. Аналіз фінансового стану як ключовий етап оцінки рівня інвестиційної привабливості підприємства. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. № 3. 2018. С. 76-90. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/efmapnp_2018_3_8.pdf

10. Дохід: НП(С)БО 15, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99 № 290. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text (дата звернення: 17.05.2023 р.)

11. Єршова Н.Ю. Якість облікової інформації: методичний підхід до оцінювання. Актуальні проблеми економіки. 2014. № 8 (158). С. 368-374. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/50587497.pdf

12. Жидєєва Л.І., Колісник О.П. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством (організацією, установою):навчальний посібник. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 178 с. URL:https://api-ir.dpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/adc3a756-1a3c-4d68-aa18-9d6a3222098c/content

13. Дебіторська заборгованість: НП(С)БО 10, затверджене Міністерством фінансів України від 08.10.1999 р. № 237. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text (дата звернення 12.07.2023 р.)

14. Загальні вимоги до фінансової звітності: НП(С)БО 1, затверджене Міністерством фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text (дата звернення 15.03.2023 р.)

15. Засадний Б.А. Комплексне оцінювання якості облікової інформації. Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 11. 2016. С. 849-853. URL: http://global-national.in.ua/archive/11-2016/175.pdf

16. Запаси: НП(С)БО 9, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text (дата звернення: 18.07.2023 р.)

17. Зобов'язання: НП(С)БО 11, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 № 20. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text (дата звернення: 18.07.2023 р.)

18. Карпушенко М.Ю. Особливості оцінки бізнес-процесів, персоналу, фінансових та маркетингових компонентів із застосуванням збалансованої системи показників. Концептуальне господарство міст. Управління та адміністрування. 2019. Т. 2. Вип. 148. С. 89-93. URL: http://eprints.kname.edu.ua/53663/1/5404-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-10968-1-10-20190416.pdf

19. Кизим М.О., Пилипенко А.А., Зінченко В.А. Збалансована система показників: монографія. Харків: ВД «Інжек». 2007. 192 с. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/Pylypenko_BSC.pdf

20. Корнєва Н.О., Шаповалова І.О. Шляхи покращення фінансового стану підприємств. Економічні науки. Збірник наукових праць. Випуск 5. 1 (97). 2013. С. 55-60. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/nvmduce_2013_5.1_15.pdf

21. Кремень В. М. Оцінювання фінансової стійкості підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2016. № 1 (115). С. 107–115.

22. Крючко Л.С. Оцінка фінансового стану підприємства – сутність та необхідність. Ефективна економіка. Вип. 12. 2012. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1613

23. Ладунка І.С., Кучеренко Є.А. Шляхи покращення фінансового стану підприємств в сучасних умовах. Економіка і суспільство. Випуск 5. 2016. С. 185-188. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/5_ukr/33.pdf

24. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Тернопіль. ТНЕУ. 2016. 304 с.

25. Мазур В.А., Томчук О.Ф., Браніцький Ю.Ю., Методика аналізу фінансового стану підприємства відповідно до вимог внутрішніх і зовнішніх користувачів. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. Економіка та ефективність виробничо-господарської діяльності. № 3. 2017. С. 7-20. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/efmapnp_2017_3_3.pdf

26. Малярчук І.І., Стецiв Л.П., Фінансова звітність у системі обліково-аналітичного забезпечення фінансової безпеки підприємства. Наукові записки.

Економічні науки. Вип. 1(54). 2017. С. 163-169. URL: http://nz.uad.lviv.ua/static/media/1-54/21.pdf

27. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності: наказ від 11.04.2013 р. № 476. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0476201-13 (дата звернення: 07.06.2023).

28. Методичні рекомендації щодо заповнення фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text (дата звернення: 07.06.2023).

29. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів МФУ: наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 635. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text (дата звернення: 07.06.2023).

30. Мулик Т.О., Материнська О.А., Пльонсак О.Л. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. Київ. Центр учбової літератури. 2017. 288 с.

31. Мулик Т.О., Колісник А.В. Особливості діагностики фінансової стійкості підприємств України. Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. Придніпровська державна академія будівництва та архітектури. Вип. 1 (12). 2018. С. 376-380. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/12_2018/66.pdf

32. Нагорний П.Д., Базюк Д.С. Оцінка фінансового стану як передумова ефективного управління підприємством. Трансформаційна економіка. № 1 (01). 2023. С. 44-49. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/8-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-8-2-10-20230714%20(1).pdf

33. Насібова О.В., Івашкевич І.О. Теоретичні основи оцінки фінансового стану підприємства. Інфраструктура ринку. Економіка та управління підприємствами. Вип. 30. 2019. С. 185-190. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/30_2019_ukr/30.pdf

34. Основні засоби: НП(С)БО 7, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text (дата звернення: 28.07.2023 р.)

35. Петренко В.С. Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства. *International scientific journal.* 2015. № 8. С. 139–142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2015_8_34

36. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: https://zakon.rada. gov.ua/laws/show/2755-17#Text (дата звернення: 19.06.2023 р.)

37. Подолянчук О.А. Облікова інформація та її якісні характеристики відповідно до облікових стандартів. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. № 8. 2018. С. 79-90. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/efmapnp_2018_8_8%20(1).pdf

38. Порядок подання фінансової звітності: постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р. № 419. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text (дата звернення: 25.07.2023).

39. Правдюк Н.Л., Мулик Т.О., Мулик Я. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: обліково-аналітичний аспект: монографія. Київ: ЦУЛ. 2019. 224 с.

40. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України, затверджений від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Верховна рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text (дата звернення 03.04.2023 р.)

41. Про затвердження «Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку», затв. наказом МФУ від 22.05.1995 р. № 88, з змінами і доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text (дата звернення: 27.05.2023 р.)

42. Про затвердження «Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій»: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text (дата звернення: 14.07.2023 р.)

43. Роєва О.С. Аналіз фінансового стану підприємств. Молодий вчений. № 5(57). 2018. С. 323-327. URL: https://www.molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4525/4446

44. Рузакова О.В. Аналіз сучасних методик оцінювання фінансового стану підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. № 2. Том 1. 2022. С. 7-13. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/?p=12030

45. Сірко А.Ю. Теоретико-методологічний підхід до аналізу фінансової стійкості підприємства. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. С. 134-138. URL: http://vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/27-2-2017/28.pdf

46. Спрощена фінансова звітність: НП(С)БО 25, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 № 39. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text (дата звернення: 09.08.2023 р.)

47. Томчук О.Ф. Аналітичні можливості балансу (звіту про фінансовий стан). Причорноморські економічні студії. Вип. 28 (2). 2018. С. 152-159. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/bses_2018_28(2)__33.pdf

48. Томчук О.Ф., Михальчишина Л.Г. Аналітичні можливості звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід). Глобальні та національні проблеми економіки. Вип. 22. 2018. С. 993-1000. URL: http://global-national.in.ua/archive/22-2018/186.pdf

49. Томчук О.Ф. Звітність про рух грошових коштів як елемент інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства. Інфраструктура ринку: електрон. наук.-практ. журн. Причорном. наук.-дослід. ін-т економіки та інновацій. Одеса. 2019. Вип. 28. С. 368-375. URL: http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/20333.pdf

50. Томчук О.Ф. Роль звіту про фінансові результати в інформаційному забезпеченні аналізу фінансового стану підприємства. Інфраструктура ринку: електрон. наук.-практ. журн. Причорном. наук.-дослід. ін-т економіки та інновацій. Одеса. Вип. 17. 2018. С. 462-470. URL: https://r.donnu.edu.ua/handle/123456789/772

51. Торшин Є.О. Аналіз світового досвіду трансформації показників фінансового стану підприємств. Європейські перспективи. Економіка. 2015. Вип. 6. С. 32-37. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/evpe_2015_6_7.pdf

52. Фінансові інвестиції: НП(С)БО 12, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 26.04.2000 № 91. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00#Text (дата звернення: 17.07.2023 р.)

53. Фінансовий облік : навчальний посібник. В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. Ірпінь: Державний податковий університет. 2022. 616 с. URL: https://api-ir.dpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3562a579-5daf-4e54-bc99-c5ecedd30b55/content